

Ember és gondolat
Ferge Zsuzsa

Kertész Ákos
Két század
– két kor II.

Sári László
Az ifjú Lin-csi
vándorévei 1.

Tarján Tamás
Irodalmi bedekker

Nyerges András
Működésben az
ellenséggyártó gép

Írófaggató
Fenyő István

Köves József
Ez is lement...

Interjú
Bächer Ivánnal
Giorgio Pressburgerrel
Lengyel Lászlóval

Beszélgetés **Bozai Ágotával**

Az én könyvtáram

A Móra Kiadó új sorozata

Aaron Judah

Macóka meséi

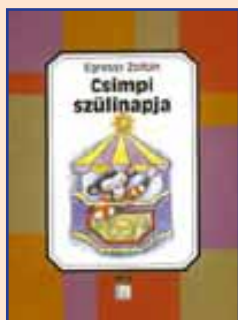
Macóka, Kengu, Paci, Csacsi, Boci, teve, Elef Anti, Morgó Medve életében annyi a mese, a kaland, a meglepetés, amennyi a miénkben. És ők is ugyanúgy kudarcok, bukkanók és csattanó nyomán tanulgatják az együttélést.
1350 Ft

Egressy Zoltán

Csimpi születése

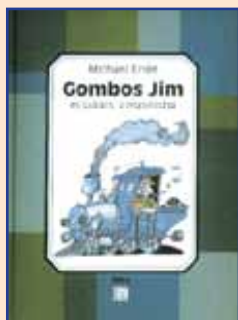
A meseregény főhőse, Csimpi, a kismajom, aki elrabolt nagyszülei keresésére indul. Útja során igaz barátokra lel. Végül a mindenkin segítő Úzó professzor segítségével nemcsak a nagyszüleit, hanem a boldogságot is megtalálja.
1150 Ft

Michael Ende

Gombos Jim és Lukács, a masiniszta

Gyöngyélet földjére, a legcsodálatosabb és legapróbb szigetországba, különös útonmódon egy fekete bőrű kisfiú érkezik. A Gombos Jimnek elkeresztelt fiú, Lukács, a masiniszta és hű mozdonyának, Emmának kalandos, vidám története ez a könyv.
1280 Ft

Kitty Halbertsma

Amarilla Kisasszony

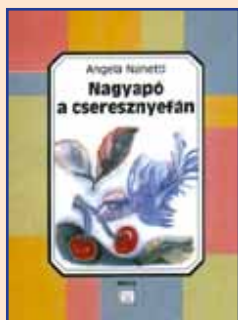
„Csak tessék ránk bízni, majd kitalálunk valamit” ígéri a Tündérmé, a bájos ikerlányok, ha Amarilla Kisasszony segítségért fordul hozzájuk. Márpedig Amarilla Kisasszony és pártfogoltjai körében gyakran elkél a segítség...
1150 Ft

Nanetti, Angela

Nagyapó a cseresznyefán

Csodálatos történet Tonino és a nagyszülők kapcsolatáról, a növényekhez és az állatokhoz fűződő kötődésükről.
1280 Ft

A SZOROZATBAN MEGJELENT

Békés Pál:

Férlény

Henning Mankell:

A csillagkutya

ELŐKÉSZÜLETBEN

Móra Ferenc:

Csilicsala csalavári

Zalán Tibor:

Hi-Szen, a guruló madár

www.morakiado.hu

A BABITS KIADÓ KORJELLEMZŐ MAGYAR PRÓZA 1945–1990 CÍMŰ SZOROZATA

Galgóczi Erzsébet:

Vidravas

Sütő Andriás:

Anyam könnyü álmodt ígér,
Engedjétek hozzám jönni a
szavakat

Rákosy Gergely:

Az óriástök,
A daru,
A kolorádóbogár

Csalog Zsolt:

Parasztregény

Németh László:

Társadalmi drámák

Kozma Mária:

Idővallató

Bertha Bulcsu:

Amerikai fiúk

Lengyel Péter:

Cseréptörés,
Mellékszereplők

László Lajos:

Dísmás alászáll a poklokra

Tamas Menyhért:

Hovátlan utak

Dobos László:

Földönfutók,
Engedelmeivel

Tóttós Gábor:

Válogatott nyügeim

Sánta Ferenc:

Hűsz óra,
Az ötödik pecsét,
Az áruló

Agó István:

A madár visszajár,
Dani uraságnak

Rádeg Sándor:

Históriás idők

Fehér Klára:

Perben, haragban,
Narkózis,
Sárgaláz,
Négy nap a paradicsomban

Jákob Anna:

Jákob lajtortája,
Az együttléti

**7100 SZEKSZÁRD,
BEZERÉDJ U. 18.**

MF.: 355.

TELEFON: 74/529-389 • FAX: 74/529-383

E-mail: info@babitskiado.hu

Web: www.babitskiado.hu

A könyvek szeretete

■ Könyvszerető nép a magyar. Mennyi minden támasztja ezt alá, és mennyi minden mond ellent ennek. A statisztikák, mint a legtöbb statisztika, készségesen igazolják az állítást és ugyanúgy az ellenkezőjét is. Egyre nő a könyvforgalom, ám egyre csökken a példányszám és műszám. Kortárs magyar írók rangos művei szerepelnek sikerlistákon, ám egyre fokozódik a funkcionális analfabétizmus a népesség körében, és riasztó adatokról értesülhetünk középiskolások szövegértését illetően.

Most akkor mi van? A közismert viccet idézve, a bölcs tanítómester szerepében tetszelegve mondhatnánk azt is – itt rekesztvén be a jegyzetet –, hogy „igazad van, fiam, és neked is igazad van fiam”, de nem csak a terjedelem kényszerének engedve nem rekesztem be ezzel a bölcsességgel e rövidke írást.

Előző számunkban az „átpolitizáltság” keserveiről ejtettem szót e helyütt, azóta lezajlott az Ünnepi Könyvhét (kéthetiség és lapzárták időpontja), amelynek kísérőjelenlései sajnos igazoltak, erre reflektál lapunkban könyvkiadók és a könyvszakmai egyesülés nyilatkozata, Köves József írása. A Vörösmarty téri „rendetlenkedés” hatására még a „rendvédelem” igénybevétele is szóba került a következő Ünnepi Könyvhetek zavartalanságának biztosítására.

Könyvszerető nép a magyar. Aki szereti a könyvet, igazán szereti. A hetvenes évek végén, nyolcvanas években előfordult, hogy a rendőrséget kellett felkérni a rend őrzésére. Rajongók zajongtak tömegesen, hogy kedvenc szerzőjük dedikálásán elfogyott a könyv. Ünnepi Könyvhéten fordult elő az is, hogy rendőrt kellett hívni, védje meg a rajongók ostromától a zárni készülő, s így a dedikálást berekesztő könyvesboltot. Többször volt közlekedést bénító dedikáló tömeg könyvesboltok környékén, még az is megesett, hogy ünnepi könyvheti pavilont döntöttek föl a Váci utcában az izgatottan tolakodó vásárlók, akik attól féltek, hogy elfogy a slágerkönyv, mielőtt ők sorra kerülnének.

Könyvheti „rendetlenkedés”. Akkor és most.

Hogy egy másik közismert vicc poénját idézzek: „mindkettőt próbáltam, mecsoda különbség”.

Kiss József

KÖNYVHÉT

A TARTALOMBÓL

Köves József
Ez is lement...
4. oldal

Beszélgetés
Bozai Ágotával
5. oldal

Beszélgetés
a Haláltáncról Bächer Ivánnal
7. oldal

Írófaggató
**Fenyő Istvánt faggatta
Nádra Valéria**
14. oldal

4

Köves József
Ez is lement...

5

Kurcentrum (sic!) – tranzit glória
Bozai Ágota satírája a magyar valóságról
(Szénási Zsófia)

6

Az ifjú Lin-csi vándorévei 1. rész
(Közreadja: Sári László)

7

„Megfigyelem, megismerem, megírom”
Beszélgetés a Haláltáncról Bächer Ivánnal
(Borbély László)

8

„Sajnálom az egy ügyű embereket,”
Giorgio Pressburger búcsúzik
Magyarországtól
(M. Zs.)

9

Mi alkottuk meg Cézárt?
Új Fortinbras-dramájáról beszél Lengyel László
(Mátraházi Zsuzsa)

10

Interjú Deák Júliával
(Cs. A.)
Kiadóra várva: A szömörcefa biblia
(Deme Mária)

11

EMBER ÉS GONDOLAT
Ferge Zsuzsával
beszélget Nádor Tamás

12

Kertész Ákos
Két század – két kor II.

13

OLVASÓSZEMÜVEG
Nyerges András
Működésben az ellenséggyártó gép

14

ÍRÓFAGGATÓ
Fenyő Istvánt
kérdzte Nádra Valéria

15

SZEMMAGASSÁGBAN
Tarján Tamás
Irodalmi bedekker

17

SIKERLISTA

19

KÖNYVAJÁNLÓ

23

MEGJELENT KÖNYVEK
2002. május 31. – június 13.

Megjelenik kéthetente • Ára: 144 Ft • Előfizetőknek: 120 Ft • Előfizetési díj: 2880 Ft egy évre • Kiadja: Kiss József Könyvkiadó, Kereskedelmi és Reklám Kft. Az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének a tagja • Szerkesztőség, hirdetésfelvétel, előfizetés: 1114 Budapest, Hamzsabégyi út 31. • Telefon/fax: 466-0703, telefon: 209-1875, 209-9140, 209-9141 • E-mail: konyvh@axelero.hu • Főszerkesztő, felelős kiadó: **Kiss József** • Főszerkesztő-helyettes: **Csokonai Attila** • Lapmenedzser: **Könnnyű Judit** • Művészeti vezető: **Szabó J. Judit** • Szerkesztés: **Recent Stúdió, Blasits Ildikó** • Nyomás: Grafika-Tyopopress Nyomda • Felelős vezető: **Farkas József** elnök-vezérigazgató • ISSN 1418-4915 • **A hirdetésekben közölteért a kiadó és a szerkesztőség nem vállal felelősséget** • Terjesztői árusításban: a Magyar Lapker Rt., a Bibliofil Kft., a Libri Kft., a Lira és Lant Rt.

Külföldön előfizethető a Hungaropress Sajtóterjesztő címén: 1117 Budapest, Budafoki út 70., Hungarica E. C., 2013 Pomáz, Pf: 146.

Nyilatkozat

■ Mi, a magyar könyv sorsáért aggódó könyves szakemberek mélységes felháborodásunknak adunk kifejezést amiatt, hogy a 73. Ünnepi Könyvhétet szélsőséges csoportok deviáns viselkedésükkel megzavarták.

A könyv békés ünnepéhez méltatlan, kulturálatlan megnyilvánulások ellen tiltakozunk. Felkérjük az Ünnepi Könyvhét szervezőit, elsősorban a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése vezetőit és a közrend védel-

méért felelős szerveket, tegyenek meg mindent azért, hogy a jövőbeni könyvünnepek békéjét a Vörösmarty térihez hasonló atrocitások ne zavarhassák meg.

Legyen a könyvhét az olvasás, a művelődés és a kulturált viselkedés ünnepe!

Budapest, 2002. június 10.

Aláírók

Baráz Miklós (HungaLibri), Bodnár János (Glória Kiadó), Farkasvölgyi Frigyesné (Medicina Kiadó), Gál Katalin (Vince Kiadó), Ke-

mény L. András (Papirusz Book), Kepets András (Ulpius Ház), Korodi Idikó (Kossuth Nyomda Rt. Pallas Stúdió), Kovács Zsuzsanna (Papirusz Duola), Köves Julianna és Köves József (K.u.K. Kiadó), Lantos Kálmánné (GenerálPress), Matyi Dezső (Alexandra Kiadó), Novák György (Novella Kiadó), Révai Gábor (Magyar Könyvklub), Sik Júlia (Sik Kiadó), Sz. Kuncze Magdolna (Krónika Nova Kiadó), Szamosi Ivánné (Ciceró Kiadó), Szikói Gábor (Göncöl Kiadó), Tarcsay Károlyné, Tarcsay Károly (Zagóra Kft.)

A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése Elnökségének közleménye

■ A könyvheteket alapító Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése az ünnepi könyvhetek újkori történetében – Supka

Géza szellemiségének megfelelően – híven őrzi a kortárs magyar irodalom páratlan hagyományú rendezvényének rangját, méltóságát, politikamentességét, az alkotók és az olvasók feltétlen tiszteletét.

A MKKE Elnöksége ezért mélységesen elítéli a Vörösmarty téren, a megnyitó napján tapasztalt szélsőséges megnyilvánulásokat. Az

Elnökség azt kéri az Egyesülés tagjaitól, minden könyvszakmai szereplőtől, hogy továbbra is őrizzék meg a magyar kulturális élet kiemelkedő rendezvényének, az Ünnepi Könyvhétnek a méltóságát, tisztességét, békéjét!

A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése Elnöksége

Köves József Ez is lement...

■ Na, ez is lement. Ez a hetvenharmadik. Amit többen – mert imádjuk a kerek évfordulókat – hetvenötödikként ünnepeltek, merthogy Supka Géza 75 évvel ez előtt, 1927-ben vetette fel a könyvnapok rendezésének gondolatát. (Már előre jelzem: jövőre is kreálhatunk egy hetvenötödikét, ugyanis 1928-ban, pontosan november 3. és 10. között a kereskedelmi Magyar Hét keretében már volt egy „próba-könyvhét”, melyen a könyvkereskedések 10% árengedményt adtak – de akkor meg mit fogunk ünnepelni a valódi hetvenötösön, 2004 tavaszán?)

No, szóval lement ez is. Most majd jönnek a derűs jelentések: ennyivel meg ennyivel nagyobb volt a könyvheti forgalom a Vörösmarty téren meg országosan, s diszkréten elhallgatódik az a tény, hogy ennyivel meg ennyivel voltak drágábbak a könyvek és ennyivel meg ennyivel lett kevesebb az olvasó.

S ha nem lehet eufórikus hangulatú hurrájelentéseket küldeni a világba, a gyatrább érdeklődést majd rá lehet fogni a könyvhétre érkezett Medárdra.

Ott voltam a téren – mint mindig – kiadókért, s kivételesen szerzőkért is. És esküszöm, nem az eső tette silánnyá a könyv ünnepét.

Valaha, a hetvenes években lelkes fiatalok és érdeklődő idősebbek tömege állta körül a könyvsátrakat, igaz, akkor még nem a

Vörösmarty téren, hanem a Váci utcában – meg a Blaha Lujza téren, az Oktogonon, Kőbányán, Óbudán, a Körúton, s ahol csak föl lehetett állítani egy-két sátrat. (A vidéki városokról nem is beszélve). Ilyenformán aztán a könyvhét nem egy szűk, amúgy is érdeklődő csoport ünnepe volt.

Mostanság hosszú évekig egyetlen térre összpontosult az ünnep, de egy-két éve – hála Istennek – ismét van másutt is, a fővárosban például a Ráday utcában és Óbudán.

Csakhogy ez a – központi – tér, miként az egész ország, az idén igencsak megosztott volt. A Vigadóval szemben a szélsőjobb gyülekezett. Ők azért jöttek, hogy tovább folytassák a választások előtti és utáni botránysorozatát; hogy minősíthetetlen módon sértegetssék a magánszemélyként, érdeklődőként megjelent törvényes miniszterelnököt, a nekik nem tetsző ott dedikáló politológust, és persze – másnap – A Viktor című könyv szerzőjét. Soha még, a könyvnapok 73 esztendeje alatt nem használták fel a könyv ünnepét politikai provokációra. Politikára, politikai gondolatok kifejtésére igen, de mocskolódásra, hangos ellenszenv-nyilvánításra soha! Ezek az emberek nem az irodalomért mentek oda, hanem a botrányért. A szélsőjobb hajdan jó író vezéréért, akinek esze ágában sem volt lecsendesíteni a tömeget volt

kollégái iránti maradék tapintata, jóindulata jelül – régen nincsen benne már jó, legfeljebb indulat.

Sietek hozzátenni: sem Kende, sem Kéri nem való a térre. Orbán Viktor sem, aki tavaly akkor dedikálta – tapintatlanul – a nem általa alkotott művet, amikor Nádas Péter a megnyitó beszédet mondta volna. Még Debreczeni sem, a jobboldali-konzervatív, de a lehetőség határáig objektív Orbán-elemzésével. De szerintem a médiasztárok, mint Gálvölgyi, Vágó is úgy segíthetnék az olvasás ünnepét, ha nemcsak a róluk szóló könyveket ajánlanák-dedikálnák, hanem előre beharangozva vállalnák egy-egy fiatal író-költő könyvének bemutatását, esetleg ajánló sorokat írnának művebe. Ugyanis miattuk felfordul a világ: a képernyőről visszaköszönő arcok befolyásolják a tömeget, őertük állnak sorba a magyar irodalom ünnepén. Így viszont az irodalomért is tehetnének valamit. Mert most a hatalmas sorok eltakarják a szegény magyar írókat, aki lemondóan ül műanyagszékében, s már nem is várja az olvasót. És az olvasó – az az egy, esetleg kettő – meg sem találja íróját a zaklatott tömegben.

Volna hát egy szerény javaslatom itten: legyen a könyvhét ismét a magyar irodalom ünnepe. Válasszuk le róla a nagyon másféle könyveket. Szervezzünk politikai vagy politológiai, netán – hogy még a tévés arcok is beleférjenek – közéleti könyvnapokat más időpontban vagy másutt. Így nem eshet meg még egyszer az, hogy pótlólag kell kibővíteni a

könyvheti listát a volt miniszterelnökről írt kötet miatt. Hogy ne az írók sátrai körül ágáljanak a műveletlen hangadók, a botrányszerzők. A könyvforgalomra – tehát a kiadókra – rá is férne még egy akció, hiszen az idén március óta, a választási kampány és az új Bokros-csomaggal való rémisztgetések következtében elképesztő mértékben esett vissza a könyvforgalom. (Más kereskedelmi ágak is, t.i. könyvet, öltönyt, fazekat, színházjegyet nem muszáj venni, kenyeret, gyógyszert azonban igen). S ha már javasolgotok...

A Vörösmarty téren – ahol tavaly még két színpad volt, mostanra csak egy maradt. A könyv négy (mert mostanság csak négy nap az Ünnepi Könyvhét) első teljes napján, pénteken, a szakadó esőben érdekes, de mégis érdektelenségbe fulladt beszélgetések zajlottak. Szegény Sári László hiába kérdezett jókat, érdekeseket, és hiába válaszolt okosakat, megszívlelendőket Sándor Iván, Hankiss Elemér, három-négy ázó ember volt csak kíváncsi rájuk. Tarján Tamás interjúinak sem volt sokkal nagyobb közönsége vasárnap: a hosszas, intim értelmiségi beszélgetések nem a vásári sokadalomba valók. Talán egy picit vissza kellene nyúlni Supkához (ahogy Vámos Miklós is visszanyúlt a kilencvenes évek elején). Ugyanis ez a lezajlott néhány nap fáradt, szürke, közönybe fúló, érdektelen, hangulat nélküli volt. Ezek nem az én szavaim, Supka írta 1931-ben. Mint ahogy ezt is: több színt, hangulatot, fantáziát az eljövő könyvnapokra!

Kurcentrum (sic!) – tranzit glória

Bozai Ágota szatírja a magyar valóságról

Szokatlan szimbolikus eseménnyel indul Bozai Ágota regénye. Egy nyugdíj előtt álló, teljesen hétköznapi életet élő gimnáziumi tanárnőnek birtelen glóriája lesz, mi több, özvegy Lévy Jánosné, született Kuncz Anna a szentek módjára csodákat tesz. A tanárnő azonban ateista. Glóriáját csak az igazak és bűntelenek vehetik észre, ebben a kisvárosban csak egy-két kisgyermek. Őket azonban senki nem veszi komolyan. Bozai Ágota regényében – a felütés ellenére – nem a vallási motívum áll a középpontban, műve egy balatoni kisváros vérbő politikai szatírja. Az író néhány éve nagy feltűnést keltett Perzsa díván(y) című önéletrajzi ihletésű könyvével is. Az 1999-ben a Tiszatáj gondozásában már egyszer megjelent Tranzit glória azonban szinte visszhang nélkül maradt. A Könyvbétre a Könyvklub ismét megjelentette.

– Nem, nem, á dehogy, nem csak személyes indíttatású témákat dolgozok fel, mégis valahogy mindegyik írásomban egy kicsit benne vagyok én, hiszen mint az iparosok, az író is hozott anyagból dolgozik. A Perzsa díván(y) persze sokkal személyesebb volt, hiszen kolozsvári egyetemi éveimről és iráni feleségkoromról írtam, amolyan írásterápiaként. Nekem jó volt, és a visszajelzésekből ítélve az olvasóknak is. A Tranzit glória történetében sokkal több a tőlem független valóság. Újságíró voltam, a Kurír című lap siófoki tudósítója. Munkám során nem egy közéleti svindlivel találkoztam, sok mindenről tudtam, hogy nem úgy működik, ahogy kellene. Szerettem volna tényfeltáró cikkeket írni a bizonyos visszaélésekről – liberális lévén hiszek abban, hogy egy társadalomnak teljesen nyitottan kéne működnie, főleg közpénzek vonatkozásában – de a legtöbb ilyen cikk megjelenése valahol mindig elakadt, a megjelentek miatt pedig teljes pályás támadások értek. Tollforgatói tehetetlenségemben az is eszembe jutott, hogy mindazt, amit tapasztaltam, regényben megírni lenne érdemes. Egy ideig üledett az ötlet, aztán

egy kora őszi napon a gimnáziumban, ahol óraadó tanárként dolgoztam, egy idősebb kolléganőm fehér köpenyében és festett vörös hajával megállt a tanáriban az ablak előtt. Ahogy a napfény egyszerű frizurájára telepedett, volt benne valami nem evilági. Ez lett a történet ötletadója és hálás vagyok a kolleginának, mert végül megbékélt a gondolattal, hogy regényem ihletőjévé és címszereplőjévé vált. (Ennél abszurdabb dolog nem történhet egy magyartanárnővel.) A kézirat azután nem kellett több magyar kiadónak – végül a Tiszatáj jelentette meg. Még nem volt magyar kiadás, mikor már szerződésemmel volt rá a német kiadóval. A Bertelsmann egyik fiók-kiadója, a Kremayr und Scheriau jelentette meg tavaly, Irren ist göttlich címen. (A német fordítót merő véletlenségből szintén Kunzénak hívják.)

– Miért érdekelte őket ez a kelet-európai történet?

– A németek azt mondták, hogy bárhol megeshetett volna ez a história: ha valakinek glóriája és ezzel együtt csodatévő ereje lenne, biztosan üzletet csinálnának belőle a város vezetői, hogy vagyónukat még jobban megszapoz-

ítsák. Hál' istennek, nagyon jó kritikákat kaptam kintről.

– Érződik, hogy belülről ismeri a tanári világot és a városka kapcsolatrendszerét. Sokan magukra ismerhetnek a regényben?

– A szereplők egy része kis fantáziával megfeleltethető egy-egy valós alaknak, ám mégis azt mondanám, hogy a valósággal való mindennemű egyezés a véletlen vagy a rossz lelkiismeret műve. Vannak benne valós tények és tervek, például a Kurcentrum (sic!) létrehozása. Sokan olvasták egyébként a regényt jó városomban, Siófokon, és sokan magukra is ismertek. Egy időben a könyvtárból eltűnt az összes kölcsönözhető példány. Akadt egy kicsinyes gazdag város- és honatya, aki be szándékozott perelni egy szövegrész miatt, de talán a keresetlélvél megfogalmazásáig sem jutott el.

– A könyv főhőse a szentek legendáiból ismert csodák sorozatát viszi véghez, ráadásul sokáig nem is érti, mi tesz.

– Sokat foglalkoztam teológiával, csupán önszorgalomból. Tudtam, mit hol kell keresni. Most olvastam Popper Péter legújabb könyvét, A tigris és a majom címűt, amiben ő Bertrand Russellre hivatkozva említi, hogy szerinte is két dologról érdemes igazán beszélni: Istenről és a szexről. Ebben a könyvben e két fő témán kívül talán csak a pénz helyi mindenhatóságáról esik több szó.

– Mivel rukkol elő legközelebb?

– Van a könyvnek folytatása is, mondhatnám negatív párja,

amelynek kézírata már a kiadóban van és Mi az ábra címmel valószínűleg szeptemberben jelenik meg a Könyvklubnál. A szüzsé szintén egy vizuális élményből ered. 1999 szilveszterén kora délután néhány barátommal a főtérre néző kávéházi ablaknál ültünk, bámultuk, ki jár, mit csinál. Látuk, hogy városunk polgármestere a téren nyüzsgő árusoktól szilveszteri kellékeket vesz. A sok apróságot betették számára egy kalapba, de a szél kifújta a holmit, úgy kellett a betonról felkapkodni mind. Egy másik polgárnak támadt az ötlete, hogy egy ronda szilveszteri műanyag ördögpofa álarcot tesz a saját papírkalapja tetjére, hadd ne szálljanak konfettik, szerpentinek el. Abban a pillanatban elindult bennem a regény. Az alaptörténet abból a hiedelemből indul, miszerint ha valaki felhúz egy olyan álarcot, ami a benső énjét fejezi ki, az álarcviselés, imitatio Dei, vagyis az istenutánzás valósággá válik, vagyis az álarc valódi arc lesz, levetíthetetlen. A regény azzal folytatódik, miként próbál meg együtt élni ezzel a polgármester, ellátni feladatait, felkészülni a következő választásokra, és mit tesznek eközben (mindenre) elszánt famulusai. Több más ötletem is van, de nem tudom, melyikből lesz kész írás. Csak regényben tudok gondolkodni, sajnos novellában nem, nekem röviden írni nem megy, a krónikus női szájmenés miatt.

Szénási Zsófia

Az ifjú Lin-csi vándorévei

Közreadja: Sári László

■ Az elmúlt évek egyik legnagyobb könyvsikere volt a Magyar Könyvklub kiadásában megjelent *Reggeli beszélgetések Lin-csi apát kolostorában* című kötet, melyet a Kelet-kutató Sári László adott közre. A szerző a 9. században élt kínai buddhista mester – szerzeteseivel folytatott – beszélgetéseit idézte az egyik tanítvány, Su-la-ce szerzetes előadásában. Meghökkenítő kérdésfelvetések és válaszok könnyed, de hibátlan bölcséleti rendszert alkotó következtetések, állítások jellemzik Lin-csi beszélgetéseit, melyek mindig a lényegről folytak: a létezés és a boldogulás nagy kérdéseiről. A könyv azóta már német és cseh nyelven is olvasható.

Sári László közreadásában most az apát korábbi életét, gondolatait idéző szövegeket közlünk. Su-la-ce szerzetes az ifjú Lin-csi élményei közül azokat meséli, amelyek később híres Hou-to folyó parti kolostorának megalapításához vezették.

A szerző előbeszéde

Én, Su-la-ce szerzetes, a sebesen múló idő sürgetésére, legutóbb elmondtam nektek, mire tanított egykor minket, ifjú novíciusokat, tündöklő szellemű mesterem, Lin-csi apát, kolostorában a Hou-to folyó partján. Úgy gondoltam, hogy mielőtt mesteremet követve magam is a végső nyugalomba távozom, átnyújtom nektek, méltó és méltatlan híveknek és világiaknak Lin-csi tanítását, hogy végre meglássátok magatokat és egymást az apát szellemének világosságánál.

Miután reggeli beszélgetéseiből megismerhettétek a fényességes lélek tulajdonságait, hallhattatok a gondolat és az

érzés szavakból varrt öltözeteiről, a lepkeszárnyú igazságról, a helyes és nem-helyes tudásról, a balgák égi útjáról, költészetéről, túlsó partra vezető útról, és végső csendességről odaát, elmétek talán világosabbá vált, s megtanultatok jóban lenni étellel és halállal egyaránt. Ezzel én, Su-la-ce szerzetes, teljesítettem, amit akkor (a C sien-ning korszak negyedik esztendejében, mely Csao-cung császár uralkodásának ugyancsak negyedik esztendejére esett [897.], amúgy pedíg a kígyó éve volt) ígértem nektek. Ettől fogva boldogulások ideát és odaát már csak rajtatok áll.

Ezután Su-la-ce szerzetes búcsút vett tőletek, kérges, vén, zsugorodó testén még egyszer megigazította könnyű utazóruháját, s várta a halált. Nyugodtan várt rá. Ám a sebesen tűnő idő, mely addig gonoszul űzte, hajtotta őt, most hirtelen megállt. S várt a halál. Su-la-ce is vár. Ahogy most is vár, szépen, gondosan igazított utazóruhájában. S amíg hiába várt, ismét felétek fordul és szól. Ha nem akartok, ne figyeljetek rá!

Ismerhetitek már Lin-csi szellemének minden titkát, de azt még nem tudjátok, hogyan jött a titkokra rá. Ki volt Lin-csi apát, mielőtt a Huo-to folyó partján felállította kolostorát? Milyen volt az ifjú, aki elhagyva szülei házat, bejárta a Mennyei Birodalom minden táját? S milyenek voltak azok a férfiak és azok a nők, barátok, asszonyok, szeretők, hatalmasságok, papok, katonák, parasztok, piacok, ivók, bordélyok hősei, elbűvölőek és rondák, ékesszólók és dadogók, akiket hosszú útján Lin-csi megtalált.

Amíg Su-la-ce szerzetes várja a halált, és amíg az szólni engedi őt, erről mesél most nektek. Nem miattatok szól. Ró-

latok Su-la-ce már levette a kezét. A reggeli beszélgetésekből megokosodtatok, most már csak éljétek szépen az életet. El ne rontsátok, mert bármilyen lassan is jár olykor, de mindig eljön az idő. Mindig eljön az idő! Számíthattok rá. Am addig, ha akarjátok, olvassátok Su-la-ce írását. Kövessétek Lin-csi mester utazását a szellem végtelen útján, mely kolostorunkba vezette őt egykor a Huo-to folyó partján.

1.

Az ifjú Lin-csi egy nap úgy lépett ki szülei házából, hogy vissza se nézett. Megszakadt volna a szíve, ha hátrafordul. Odakint mély csendben támadt a hajnal, mintha tenger fenekére süllyedt volna a falu. Alig tett néhány lépést, a lassan sugárzó fényben egy fehér lepke lengett elé, rozsdaszínű folttal a szárnyán.

– Ilyen lepkét még nem láttam – bámult rá Lin-csi, és szinte megrémült tőle. A pillangó gyorsan, szeszélyesen repdesett, mint aki kapkodva keresgél valamit, vagy nem tudja, merre van dolga. Nanhua falu utcáján csak Lin-csi járt, a lepke körülötte röpdösött. Rajtuk kívül mozdulatlan volt a világ. De most Lin-csi is megállt.

Nézte a lepkét, szédült a látványtól. A nyugtalan pil-

langó közvetlenül a szeme előtt táncolt a levegőben. Meg tudta volna érinteni, ha felemeli a karját.

– Az sem biztos, hogy lepke. Az sem biztos, hogy valami egyáltalán – gondolta Lin-csi. – Csuang-cével, aki az Úton járt, történt már ilyen. Azt hitte, lepkét lát, pedig csak álmot látott. De az is lehet, hogy a lepke látta álmában őt. Én is álmodhatok. Álmodhatom mindkettőt, Csuang-cét, és ezt a lepkét, meg engem is álmodhat valaki más. Nehéz eligazodni az elme képzetek között. Semmi sem az, aminek mutatja magát.

Lin-csi leült a fűbe, nem ment tovább. Várta, hogy tűnjön el szeme elől ez a csodás és rémisztő lepketánc, vagy jöjjenek érte a szülei, vigyék vissza őt a házba. De nem jött senki, és a lepke sem állt tovább. Lin-csi még kuporgott egy keveset a fűben, aztán fölállt. Eszébe villant a felirat mestere kolostorának kapuján:

Lótusz szirmába hull a világ, rizsszemből nyílik a távolság. Egyet lépsz: a végtelenben jársz, százezret lépsz: csak egy helyben állsz.

Lin-csi elindult. Lassan, nehezen emelgette a lábát. Mögötte a ház, előtte a lepke – a tág és rejtelmes Ég alatti világ.

„Megfigyelem, megismerem, megírom”

Beszélgetés a Haláltáncról Bächer Ivánnal

A Göncöl Kiadó adta ki Bächer Iván tizenkettedik könyvét, a Haláltáncot, amely Gold Mihály és családja történetét meséli el a harmincas évektől napjainkig. Ha úgy tetszik, a könyv egy végrendelet megszégése révén született: az első fejezetben ugyanis a fiú, Gold Jenő megígéri apjának: nem ír róla, ha meghal. Ez Gold Mihály egyik utolsó kívánsága.

„Az a Haláltánc rányomta visszamenőleg is billogát az ősökre, és hetediziglen az utódokra is – olvasható a könyv címével azonos történetben, amely nem a halálról szól, legfeljebb csak annyira, amennyire minden arról szól ebben az életben. – Az a Haláltánc megjelölte négy-öt nemzedék életét és halálát végérvényesen. Abban a Haláltáncban minden benne volt. Piás dédpapák és jámbor öreglányok, ádáz nagynénik és szelíd anyák, elfuserált tehetségek, szétázott életek, benne volt a lezsidóztatás, a kommunista-ság, a betegség, a szerelem, hűség és hűtlenség és a mégis hűség, benne volt minden, ami megtörtént addig, és ami megtörténik még majd azután.

Haláltánc. Haláltánc. Haláltánc. Maga ez a szó oly mindennapivá vált a Gold családban, mint a foci, a bor, a kenyér. Haláltánc. Mi sem természetesebb. Haláltánc. Azt játsszák, azt járták, mindvégig csak azt. Más tánc nem jött szokásba.”

– Iszunk még egy sört? – kérdezi Bächer Iván, aki stílusosan a Firkász nevű étterembe invitált.

– Ihatunk?

– Egyet még igen. Utána sietek a henteshez. Kaptam egy kis pénzt, veszek borjút, megsütöm roston délután. Van a közelben egy jó hentes, mielőtt elköltöztünk Verőcére, mindig ott vásároltam. Hoztam szatyrot is. Ha már itt járok, benézek. Nem csupán a hús miatt. A múltkor is sor-

ban állok a pénztárnál, amikor megszólít egy néni. Látásból ismertük egymást, mindig ösztintén elmondta, hogy tetszett-e neki az írásom a hétvégi lapszámomban, vagy sem. Kérdezte, hogy mi minden történt velem, mióta elköltöztem a kerületből. Sok minden, megírom majd, válaszoltam. Azt mondta, hogy a lakásfelújításkor találtak rengeteg régi levelet, dokumentumot, képeslapot, újságot, ha érdekel. Persze, hogy érdekelt. A családtörténeteim is ezek segítségével születnek évek óta. Miután megkaptam az anyagot, találtam egy-két jó témát, motívumot, de még várok vele. Majd, ha kifogyok a mostani témából, hozzálatok.

– Szóval nemcsak a főzés miatt érdemes a henteshez járni?

– Ebben biztos vagyok.

– Szeret főzni?

– Szeretek, ez az egyik kedvenc kikapcsolódásom, ha nem dolgozom.

– Kitől tanult főzni?

Kezébe veszi legújabb könyvét és találmra felüti valahol. Mintha a sorok közül olvasná a választ, csak egy szót.

– Ezekről...

– Sok személyes emléket gyűrt bele Gold Mihály és családja történetébe?

– Mindent, ami belefért. A Haláltánctól kezdve szinte mindent. Zongoraművész apám fő száma volt Liszt Haláltánc. Otthon ez szólt szüntelenül.

– Történeteiben a családfő, Gold Mihály ellenzi, hogy fia, Jenő írjon az életéről. Mégis megtörtént.

Mint az utolsó fejezetből kiderül, a Haláltánc című családtörténetek szerzője ő. Csak azért is megírta?

– Apám nem örült neki, hogy a családról írok. Az újságírások hallatán dühös lett. Úgy vélhette, hogy nekem az élet csak egy téma. Direkt kidobálta a leveleit, a dokumentumait, nehogy felhasználhassam ezeket. Szerencsére anyám megértőbb volt. Számtalan történetet mesélt, és amit lehetett, megőrizt nekem.

– Mennyi ideig dolgozott a Haláltáncon?

– Tíz éve írom folyamatosan. Még nincs kész. Talán nem is készül el soha.

– A család története egymásba kapaszkodó novellákból áll össze. Néha nagyokat ugrik az időben. De van olyan szereplő, például Gold Jenő felesége, Vera, akiről szinte semmit sem tudunk meg...

– Sok elvarratlan mellékszálát hagytam benne, és az időben is azért lépek néha előre a kelletténél jobban, mert később szeretném ezeket a hiányokat pótolni. Most még nem tudtam megtenni, hiába is szerettem volna. Kicsit darabos a természetem és ez a munkámon is látszik. A témák és a történetek nagyjából bennem élnek, de nincs olyan előre kidolgozott, nagy ívű szerkezetem, mint a klasszikus családrégények szerzőinek. Én csak írom a novelláimat, s ezekből, mint a mozaikkockákból, egyszer összeáll a kép.

– Rendszeresen publikál. Újságírónak tekinti magát, vagy novellistának?

– Ezt a kettőt kár külön választani. Régen sem tették. Aki írt, az szót kért és kapott minden műfajban. Gondoljon csak a magyar sajtó aranykorának nagyságaira, Adyra, Juhász Gyulára, Mikszáthra, vagy Molnárra. De még sorolhatnám a neveket. Ők az én kedvenceim. Szerencsére sokat kell vonaton utaznom. Mindig van nálam egy publicisztikai kötet az imént említett szerzők valamelyikétől. Én nem tudnám magamban szétválasztani az újságíró és a szépíró. Szerintem újságot is szépen kell írni, nem csak a novellát, vagy a tárcát. Minden a témától, az élménytől függ, ami felkelti az ember

figyelmét. Van, ami csak novellaként megy el, van, ami más műfajt igényel. Nem tudom... az élet mindig hoz valami újat... valamit, ami írásra készíti az embert... Ha látok valami érdekeset, akkor megfigyelem, megismerem és megírom a Népszabadságnak. Ennyi...

– Régen a napilapok is számtalan szépprózát közöltek. Mára az irodalom kikopott a lapok hasábjairól. Erről mi a véleménye?

– Igen. Akartam is erről szólni. Nagyon megvettem – ha gondolja fogalmazhat ennél keményebben is – a napilapokat azért, hogy nem közölnek elegendő tárcát és novellát. Véglegesen nem tűnt el az irodalom a napilapokból, de majdnem. Csupán a hétvégi mellékletek engednek teret ezeknek a műfajoknak, holott ennél sokkal többre lenne szükség. Szégyen, hogy az írókat kiűzték a szerkesztőségekből.

A sör elfogyott. Következő állomás a húsbolt. Mialatt Bächer rendezzi a számlát, az egyik pincér felhívja a figyelmét egy újszerű ételautomatára. Nem szendvicset ad, meleg ételt, ismételteti a fiatalember. Bächer szeme kíváncsian villan. Megígéri, hogy megnézi majd. Nem biztos, hogy megírja, de lehet, mondja az utcán. Kezével mutatja, hol a hentes. Éppen a megállónál van, elkísérem. Közben mesél Verőcéről, a családról. Arról, hogy mennyivel nyugodtabb az élet Verőcén, mint a Lipótvárosban, ahol korábban lakott. Kezet fogunk. A rakpart felé indulok. A Dunánál eszembe jut, amit a Haláltánc egyik mellékszerplőjéről, Alibáról írt: „Tudta, amit mindenki tud, akinek nézett már ablaka Dunára: rendszerek, rezsimek jönnek és mennek e tájon, ahol az embernek hol van panziója, hol nincs, ahol hol lőnek, hol nem, hol van krumpli, hol nincs, de ahol nyári estéken, amikor a Svábhegy széles válla mögé indul bukni a nap, ezer éve mindig ugyanúgy csillog a boldogtalan partok között hömpölygő folyó végtelen vize.”

Borbély László

„Sajnálom az egy ügyű embereket”

Giorgio Pressburger búcsúzik Magyarországtól

Tösgyökeres józsefvárosi Giorgio Pressburger, aki az elmúlt években a budapesti Olasz Kulturális Intézetet vezette. Lehet róla tudni például, hogy a Horánszky utcai Vörösmarty Mihály Gimnáziumba járt. Aztán Olaszországba távozott a család, ő felsőbb iskoláit már ott végezte el. Néhány esztendővel ezelőtt az inémt említett megbízatás szólította vissza szülőbázájába. Mire az olvasókhöz e sorok eljutnak, Pressburger úr budapesti helyét már más tölti be.

– Fájó szívvel távozik magyarországi állomáshelyéről?

– Igen, de az élet sodra kicsit tovább visz, s ha az ember meg akar kapaszkodni egy bokorban, az ág letörik.

– Ezek szerint nem Ön határozta el, hogy visszatér Olaszországba?

– Ez bonyolult szisztéma, de egyszerűen megfogalmazva lejárt a megbízatásom. Tudtam, hogy négy évig tart ez a kiküldetés, ez most letelt.

– Annak idején temérdek tervvel érkezett ide, a kulturális intézet élére. Milyen számvetést tud most készíteni?

– Talán egy-két dolgot az eredeti elgondolásokon túl is meg tudtam valósítani. Olyan kiállításokat szerveztünk, olyan színházi előadásokat, amelyeket korábban nem terveztem. Nem hittem volna például, hogy sikerül majd operát színre vinni itt, az intézetben, bonyolult olasz operákat, vagy balettet, s lám, Markó Ivánnal bemutattunk egy nagyon szép előadást. Nagyon sokat tettünk, remélem, a modern olasz zene megismertetése érdekében. Jó néhány koncertet rendeztünk XX. századi olasz szerzők műveiből. Már hagyományossá váltak újévi koncertjeink, amelyeken kizárólag olasz művek csendülnek fel.

– A rengeteg megvalósított elképzelés azt mutatja, hogy az olasz és a magyar kultúra rokon vonásokat mutat?

– Nem tudom, de hogy érdeklődnek egymás iránt, az bizonyos. S ez nem véletlen: az

UNESCO számításai szerint a világ művészeti kincseinek hatvanhat százaléka Olaszországban van.

– Ezeket a kincseket nem lehet mind ide utaztatni.

– Egyet-egyét igen, festményeket például. Arra soha nem számítottam, hogy nagy XV–XVI. századi mesterek műveit itt ki tudjuk állítani. Mégis sikerült Peruginót bemutatnunk.

– Az olasz–magyar irodalmi kapcsolatokról, fordításokról mi a véleménye? Ismerjük mi valójában az olasz prózát, lírát?

– Csak egy kis részét, néhány nagyon jó szerzőt igen. Én igyekeztem kicsit szélesebb ismertséget teremteni részint fordításaimmal itt is és ott is. Tizenkét kötetet adtunk ki a Noran kiadóval együtt Magyarországon nem ismert XX. századi íróktól. Közöttük a legnagyobbak is ott vannak, Olaszország leghíresebb íróinak egyike például Carle Miliogarde, akitől addig egy sor sem jelent meg magyarul. Visszafelé is közvetítettem, újságban írtam a magyar irodalomról vagy fordítóként hoztam közelebb az itáliai olvasóközönséghez. Sok költeményt ültettem át olasz nyelvre és most dolgozom az Esterházy-könyv tolmácsolásán.

– A közelmúltban jelent meg egy novelláskötete, amely józsefvárosi ihletésű. Mi ennek a könyvnek a története?

– Ez húszéves könyv. Miatán elhatároztam magam, hogy miről, kiről fog a kötetet szólni, elküldtem a jegye-

teket az ikertestvéremnek, és elhatároztuk, hogy együtt írjuk meg.

– Hogy lehet valakivel együtt könyvet írni?

– Mivel elbeszéléskötetről van szó, egyszerűen beosztottuk: a felét ő, a felét én vettem papírra.

– Azóta a széppróza területén tettek-e valamit.

– Az ikertestvéremmel még egy kisregény írtunk, az sem jelent meg eddig magyarul. Azt még 1982-ben publikáltuk, mert az olasz kiadók azt mondták, hogy akik kezdő írók, azoknak a novelláskötet előtt regénnyel kell megjeleníteniük. Gyorsan írtunk egyet, a Zöld elefántot.

– Ez így ment, hogy elhatározták, írni valakit és gyorsan papírra vetették? Akkor miért nem ötven könyvet jegyeznek?

– Az ikertestvérem, sajnos, nem sokkal e regény kiadása után meghalt. Magam tíz könyvet írtam eddig, de tudni kell, hogy mi csak negyvenöt éves korunkban kezdtünk szépirodalommal foglalkozni, s az elején nyelvet választottunk műveinkhez, az olaszt.

– Miként tudja a budapesti Olasz Intézetben végzett heroikus szervezőmunkával a szépirodalmat összeegyeztetni?

– Van hajnal, éjfél, éjjel, s van néhány délután is, hétvége, amikor nyugodtan tudok gondolkodni és írni.

– Amikor csend van?

– Engem nemigen zavart soha a zaj, minden helyen, repülőtéren, vonaton, vasútállomáson tudtam írni. Ki tudom kapcsolni a zavaró külső körülményeket.

– Hány éve volt távol Magyarországtól, amikor az első novellák születtek?

– Huszonöt.

– Élénken éltek az emlékezetében a budapesti helyszínek, vagy költött történetek a novellák, amelyek a valóság néhány elemén alapulnak?

– Élénken éltek és mindmáig élnek bennem a gyerekkori tapasztalatok, mindenki jobban emlékszik a fiatalokra, mint a közelmúlt eseményeire. Minél öregebb az ember, annál inkább így működik a memória.

– Melyik a kedvenc elbeszélése ezek között?

– Az ikertestvérem elbeszéléseiből a költői Az árny című novella, valamint A templom. Ez megrendítő írás arról, hogy mennyit őriz meg gyerekkori élményéből és becsületességéből az ember életében, a magam elbeszélései közül pedig a Soma címűt említeném, amely azt firtatja, hogy mi az igazság a Földön, mi a bosszú, mi a rosszakarat. Különbösen senki sem tudja, melyik elbeszélést melyikünk írta, nem is akarom ezt felfedni.

– Melyik az a kulturális terület, amelyik a legközelebb áll Önhöz?

– Mindegyiket nagyon szeretem, az íráson kívül sokat foglalkoztam a zenével, a zene színházzal. Sok zeneszerzővel dolgoztam, most is írok egy operát egy fiatal híres olasz komponistával, Giorgio Battistellivel.

– Könyvvel készül-e még?

– Most fejeztem be egy hónapja egy könyvet, ami januárban jelenik meg Olaszországban. Addig, amíg nem fordítják le magyarra, nem beszélnek róla részletesebben.

– Hány könyvét fordították le magyarra?

– Négyet.

– Akinek mind az olasz, mind a magyar főnyelve, kukacoskodik-e a fordítóival?

– Még mielőtt belekezdene a munkába, elmondom, mire hívnám fel a figyelmüket és a végén mindent megbeszélünk. De ez akkor is így van, ha németre, angolra, spanyolra ültetik át a szövegemet, sőt, még a japán fordítómmal is egyeztettem az elgondolásunkat, akkor is, ha semmit nem tudok japánul.

– Ha meg kellene határozni, mi a foglalkozása, mit mondana, mi Ön, író, kultúrákövetítő?

– És rendező, mert mindezek egyszerre foglalkozásaim.

– Hogy lehet egy embernek egyszerre ennyi hivatása?

– Ezt ki-ki habitusa szerint maga dönti el. Én valójában sajnálom az egy ügyű embereket, azokat, akik egyetlen dologra koncentrálnak, megmaradnak a maguk jól kipárnázott vackában. Ha bátrabbak lennének, szabadabban élhetnének, alkothatnának.

(mátraházi)

Mi alkottuk meg Cézárt?

Új Fortinbras-drámájáról beszél Lengyel László

A politikai élet mai szereplőit shakespeare-i környezetbe helyező, középkori álnevekkel felruházó, moralizáló drámát írt két évvel ezelőtt Fortinbras címmel Lengyel László. Az idei Ünnepi Könyvhétre jelent meg a nagysikerű mű folytatása, A Fortinbras-ügy, amelyről a szerző munkahelyén, az általa vezetett Pénzügykutató Intézetben beszélgettünk.

– Politizáljunk nyíltan: a kézirat végére bizonyára az országgyűlési választások előtt tette oda a pontot. Kinek drukolt, nem magánemberként, hanem szerzőként? Mit gondolt, melyik párt győzelme válik leginkább hasznára a kötetnek?

– A könyvnek, bárki győzelme esetén megvolt az esélye arra, hogy ne tessen a hatalomra jutónak, mert mindkét potenciális nyertesről elég sok rossz dolog derül ki belőle, mind vezetőikről, mind a mozgató erőkről. Nagy örömet nem fog szerezni ez a dráma se a vezéreknél, se a hívoőknek. Nem arról szól, hogy az egyik vagy másik fél milyen csodálatosan vezetni vagy vezetné ezt az országot, hanem éppen arról, hogy a rossz és a rosszabb között kell választani. A nagyközönség hívő része meg lesz sértve, mert megbántottam a vezetőiket, akik iránt lángoló érzelmeket táplálnak. De van egy olyan választói réteg, s én azt hiszem, hogy ez nagyobb, amelynek képviselői ugyanúgy gondolkodnak, mint én. A magyar társadalom a választások során azért szavazott ekkora tömegben, mert elege volt egyik vagy másik oldalból. Inkább az elégedetlenség vezette a társadalmat, nem pedig az, hogy a politikusokat különösebben becsülnék, a szakmai kvalitásaikat értékelnék. Mivel ez Fortinbras-folytatás, nagyon érdekelt, hogy ezek az emberek mennyit fejlődtek ahhoz képest, amit az első kötetben megpróbáltam megmutatni.

– Mi a legfontosabb változás a szereplők jellemében?

– Az első kötet elsősorban Fortinbrasra, a királyra összpontosított. A királyság létrehozásával, a sajátos kormányzási stílussal foglalkozott. Annak a korszaknak az volt a legérdekesebb része, hogyan bontakozik ki egy köztársaságból lassan-lassan a megjelenő ifjú Cézárokkal egy császárság. Ezt nem tagadja meg a második kötet, de megjelenik benne az ellenpólus is, Meggyfa gróf vagy Amarasco, akinek a mellette álló Vörös szalagosokkal együtt legalábbis fontos ellensúlyi szerepe van. Fölvetődik a kérdés, hogy ha egyszer valaki elszánja magát a törvények túllépésére az egyik oldalon, akkor azt csak a törvények túllépésével lehet-e megfékezni a másik oldalon. Fontos dilemma még, hogy vajon Cézárt szülte-e a római nép vagy Cézár a római népet manipulálva megteremtette a maga hatalmát. Ennyiben keserűbb is ez a könyv, mert bizonyos értelemben mi voltunk azok, akik a tereken akartunk ordítozni, kiabálni. S kiderül az is, hogy az ellenfelek is hasonlatosakká válnak a királyhoz, az övével rokonságot mutató eszközökkel próbálnak élni, mert nálunk, a tömegnél ezek hatásosak, mi ezekre vágyunk, szeretnénk, ha elkábítanának minket, ha ígérgetnének nekünk. A fortinbrasi, már-már zsarnok-ságba forduló túlhatalom el-

ítéltetik a könyvben, mert a végeredménye majdnem bizonyosan az, hogy Európából kiszorulunk, a világ bezárul előttünk, folytatódik a gyűlölködés. A másik oldalon inkább az enerváltságot, a puhaságot, a korrupciós ügyekre való érzékenységet próbáltam bemutatni. Ott semmi végleges nincs még, inkább csak a mocsár van, amelyből ki is lehet jönni, de bele is lehet fulladni.

– Legutóbb arra volt büszke, hogy meg tudott formálni és szóltatni egy női szereplőt. Most melyik figurát érzi telitalálatnak?

– Most egy másik nőt is megpróbáltam megírni, ami tanulságos volt a számomra, de ebben a könyvben Gesdorf számvevő áll legközelebb hozzám, és sajnos, ez alkalmat ad arra is, hogy megemlékezzem Orbán Ottóról, aki a figurának az alapját adta. A számvevő az események szemlélőjeként az első kötetben is szerepelt. Most ő az egyetlen, akit felruházok azzal a lehetőséggel, hogy szemtől szemben is elmondhatja a királynak a véleményét és ebbe bele kell halnia. Azt hiszem, a magyar társadalom és az elit egyik legfontosabb lelkiismereti kérdése, hogy megmondtuk-e azoknak nyíltan a kritikát, akiknek meg kellett mondanunk az elmúlt tíz-tizenöt év alatt, nem a háta mögött, nem írásban...

– Nem királydrámában...

– Nem, hanem amikor ott állt előttünk a király, mertük-e egyenesen a szemébe mondani: nem. Mindenki mond iseket, vagyokat, esetlegeket, kérdezi alázattal, hogy megfontolta-e döntését az uralkodó. De az igen és a nem keménységében megszólaltunk-e akár életünk kockáztatásával is. A történet a XVI–XVII. század Angliájában játszódik, s tudom, Magyarországon senkinek sem kell meghalnia azért, mert vállalja a véleményét. De a drámában sem a király oltja ki az életet, hanem kiteszítják Gesdorfot, aki érdekes módon nem a saját ügyében szól. Nem azt mondja: nem alázhat meg engem, hanem azt firtatja, hogy az országgal meg lehet-e ezt tenni. Mi itt, Magyarországon szólunk az ország ügyé-

ben? A nemzet érdekében mondtuk-e, hogy elég, nem lophatsz tovább?

– Hogy fogadta a politika a drámát, volt-e türelme dekódolni az archaikus szöveget, tett-e megjegyzéseket, megbosszulta-e?

– Rögtön azzal kezdődött, hogy a könyvbemutatómon két szereplő jelen volt. Háromat hívtam meg. Kovács László eleve legjobb beszédét mondta akkor a könyv kapcsán, mint Szürke Ló. A főszereplő hihetetlenül büszke volt az ábrázolására. Ott sokszor tigrisként emlegették, s lám, legutóbb Szegeden egy tigrist adtak át neki. A politikusok megértették a rejtjeleket, látszott a drámán, hogy sok munka van benne, alaposan kicsiszoltam. Lehet, hogy ez fennmarad az utókornak? Ezt kérdezhették maguktól. Lehet, hogy ezzel jegyet váltottunk a jövőbe? Az új kötet jelentős részét, ahogy Tolsztoj mondaná, diktálta nekem a társaság, sok olyan mondat szerepel benne, amelyet az első kötet ismeretében nekem szántak. Sokan például archaikusan beszéltek velem.

– Lesz-e drámatrilógia Fortinbrasból?

– Valószínűleg nem. Fortinbras a választási vereség után úgy búcsúzik: kimentem a palotából, de nézlek titeket, állandóan rajtatok a szemem. Ebből a feszültségből még lehetne folytatni, hiszen minden pillanatban visszatérhet, a dráma megismétlődhet. De az izzó központi szereplő kikerült ebből a naprendszerből, amelyben ő, Fortinbras volt közepén, ő sugárzott. Távozásával új csillagállás jött létre.

– Nem sajnálja a témát?

– De igen. Úgy gondolom, hogy tovább kellene őt értelmezni. Magunkat értelmezzük ezáltal, egy nagy reményt, egy nagy csalódást. Valamilyen formában a korszakhoz vissza fogok térni, s persze a Fidesz-kormányzást majd meg kell írnom elemző módon, de az más műfaj. Az hiszem, túl vagyunk a rendszerváltásnak a gyulladós állapotán, valamilyen csillapodást várok, és ez nem kedvez a dráma műfajának.

Mátraházi Zsuzsa

Kitáruló ajtók

Beszélgetés Deák Júliával

– A könyvheti újdonságok között találtam rá A jólismert ajtó című kötetre, amely az Ön első könyve, ám nem egy kezdő író műve. Ki ezeknek a hiteles, szuggesztív, szívet szorongató írásoknak a szerzője?

– Végzettségemet tekintve bölcsész vagyok, magyar–könyvtár szakon végeztem, még az egyetem évek alatt a tévéhez kerültem újságíró tehetségkutató pályázatok nyerteseként, de mivel ott kiderült, hogy szerkesztői törekvéseim akadályokba ütköznek, kutató pedagógusként folytattam életpályámat. Úgy alakult az életem, hogy gyermekemet csecsemőkorától fogva minden anyagi segítség nélkül, egyedül kellett fölnevelnem, ezért a gyermekgondozási évek lezárása után önállósítottam magamat. Élve a vállalkozások adta lehetőségekkel, számomra teljesen idegen területekkel kellett megpróbálkoznom, hogy megmaradjunk. Ezeknek a nagyon kemény éveknél is volt hasznuk, mert a hánytatások között valamennyire sikerült leküzdenem azt a gyerekkori túlérzékenységet, amely régóta keserítette az életemet. De ez egy

lassú folyamat volt, és közben a pénzkereséssel járó stresszek nyomása alatt irodalomra még csak nem is gondolhattam. Nem volt sem belső, sem külső csendem, egyszerűen mindent kimostak belőlem a megélhetési zajok.

– Mikor kezdett írni, és mikor publikálni?

– Kezdetben verseket publikáltam, de ezek a versek csak arra voltak jók, hogy eljussak általuk egy saját prózához, amelyben a szavak éppen olyan fontosak, éppen olyan felcserélhetetlenül mély jelentőséget hordoznak a maguk szöveghegelyén, mint a versekben. A hetvenes években kezdtem el prózát írni, a Jelenkorban Szederkényi Ervin anélkül, hogy személyesen ismert volna, lehozta két hosszabb írásomat, majd némi kihagyás után az Élet és Irodalomban jelentek meg sorozatban kisnovelláim. Ekkor jött az a nagy kihagyás, addigi életem legküzdelsebb időszaka, ami után sok belső szorongással jelentem meg újra az irodalomban. Megint ismeretlenül kellett újrakezdenem. De szerencsém volt. Az irodalmi folyóiratok megint közöl-

tek, könyvemet gondozásba vette a Fekete Sas Kiadó. Megjelent könyvem élményanyaga közvetlenül a mindennapjaimból származik, és aki elolvassa az írásaimat, képet kaphat azokról a nyomasztó erőkről, amelyeknek a hatalmából máig sem tudtam teljesen megszabadulni. De hát egyikünk sem él túlságosan könnyű életet. Remélem, mostanra már megerősödtem annyira, hogy többé nem kell dezertálnom az irodalomból. Történjen bármi is az életemben, a fenyegetést megpróbálom feldolgozni és irodalommal alakítani.

– Miért éppen ezt a négy elbeszélést választotta a debütáló kötethez?

– Rengeteg olyan írásom van, amelyeket csak tartalékanyagként használok, félrerakom őket, hogy a töredékeiket bármikor be tudjam emelni oda, ahová kellene. Az írásaim sokat változnak, és változásaik során egyre közelítenek benső fomaikhoz, bár kezdetben a képzeletem becsap, és ezek az első írásos leképezések többnyire még tökéletlenek. A legnagyobb hiba nálam az lehet, ha első lelkesedésemben túl hamar adok be egy írást a szerkesztőségbe, mert lehet, hogy egy hónap múlva ugyanaz az írás már jóval pontosabban és tökéletesebben közelíti meg az ideális formáját. Az írásaimnak éérésre van szüksé-

gük, időnként tesztelnem kell őket, és ha hosszabb idő múltán sem bántják a szememet, akkor talán készen vannak. A kötet egyetlen régi írásának, a Komolytalan embernek a legideálisabb szerkezeti felépítésére csak most, a kötet kiadása idején jöttem rá friss szemmel. A novellához évekig nem nyúltam hozzá. Ez a kiválás nagyon fontos. Ami ilyenkor az emberben történik, az egy majdnem észrevétlenül működő, rejtélyes folyamat, és szerencsére akkor sem áll le, ha az ember nem ír. A hallgató író is ír, csak ezt ő maga nem mindig meri elhinni. Én minden nap újra megélem a csodát, hogy még mindig tudok írni.

Csokonai Attila

KIADÓRA VÁRVA

Barbara Kingsolver: A szömörcefa biblia

(The Poisonwood Bible – Faber and Faber, London, 2000.)

■ Az előszóban a szerző bevallja, hogy csaknem harminc évig kellett várnia, míg elég bölcsnek és érettnek érezte magát ahhoz, hogy megmerje írni ezt a könyvet. A hatszáz oldalas, bonyolult szerkezetű, több évtized történetét elbeszélő mű olvastán ezen nem is lehet csodálkozni – legfeljebb azon, hogy Barbara Kingsolver negyvenhárom éves volt mindössze, amikor a regényt 1998-ban befejezte.

Nathan Price baptista lelkész családjának történetét a felesége és lánya elbeszéléséből ismerjük meg. Az öt – illetve a legfiatalabb gyermek halála után már csak négy – narrátor megannyi szemszögből, s eltérő jellemükből, egyéniségükből

következően különböző stílusban mesél és kommentál, hol aprólékos részletességgel, hol több év eseményeit néhány mondatba sűrítve.

A fiatal amerikai lelkészt Kilangába, egy kis kongói faluba szólítja az önszántából vállalt küldetése, ahol szokatlan és sokszor kegyetlen körülmények, halálos veszélyek és testet-lelket megkínzó megpróbáltatások várnak rájuk. Orleana, a lelkész felesége viseli a legnagyobb terhet, a felelőség súlya alatt csaknem összeroppan. Legkisebb lánya, a hatéves Ruth May halála érleli meg benne az elhatározást, hogy a férjét hátrahagyva hazaviszi a gyermekeit Amerikába. Végül azonban csak az egyikük (Adah)

tér vissza a szülőföldjére, a másik két lány Kongóban telepszik le, Rachel szállodát nyit, Leah pedig férjhez megy egy fekete tanítóhoz. A kishuguk elvesztése miatt érzett fájdalom és lelkifurdalás marandandó sebet hagyott mindhármban, de ugyanakkor az életöztönüket is megerősítette.

Ebben a torokszorítóan fájdalmas, helyenként humoros, széles sodrású, izgalmasan pergő történetben a legfontosabb mégiscsak az emberi lélek, amelyről a szerző sokat tud és sokat elmond – főleg a regény első felében. A másodikban már a lélekrajz háttérbe szorul, ami – erre John Skow elemzése is kitér (TIME, 1998. november 16. 72. old.) – nem válik a könyv előnyére. Mert, ahogy egy film kapcsán Almási Miklós találóan megfogalmazta, „...nem az események fontosak, hanem az, ami kiváltja őket, és aminek a nyomait a lélek viseli.” (Népszabadság, Kultúra, 2002. május 10. 10. old.)

Ebben a női szemmel nézett világban a férfiak mintha kissé sematikusak lennének: a lelkész egy bizonyítási kényszertől hajtott, elvakult, önző és durva zsarnok, a pilóta egy gátlástalan kalandor, a fiatal kongói tanár (akinek az alakja már-már didaktikusan idealizált) nemeslelkű, intelligens és hősies.

Afrika lakóinak különböző gondolkodásmódja, értékrendje és életformája, a földrajzi környezet (az írónő évekig élt Kongóban) és a történelmi háttér szerves alkotóeleme ennek a sokrétű és sokszólamú történetnek, amelynek szuggesztivitása mindvégig fogva tartja az olvasót.

A könyv népszerűségét jól mutatja, hogy több éven át szerepelt a legkeresettebb művek listáján (The New York Times Book Review), s első kiadója, a Harper Collins már megjelentette az írónő következő, a Tékozló Nyár (Prodigal Summer) című regényét is.

Deme Mária

Ferge Zsuzsával beszélget Nádor Tamás

A szegénység kutatója, ismerője, elemzője. Vagyis szelíd, pontos számvevője és szakszerű szószólója mindannak, ami az emberek közti – részben talán elhárítható, csökkentető, megelőzhető – egyenlőtlenség következménye. A szegénységet nemcsak az általa okozott fizikai szenvedés miatt tartja elfogadhatatlannak, hanem azért is, mert általa csorbul a mindenkit megillető szabadság, autonómia, méltóság. S egy gyakran irracionális korban vallja ezt oly „régimódi” racionalitással, „maradi” felvilágosodáskereséssel. Merő képtelenség, hogy végül is gazdag glóbuszunkon bárkinek éheznie, fáznia, fizikailag-szellemileg nélkülöznie kelljen. Nemes illúzióit bajtogatja tehát fáradhatatlanul, velejéig ésszerű érveléssel. Mi más mondhatunk: bár úgy lenne, abogyan elképzeli...

– Szegénység mindig volt, mindig lesz – vannak, akik így egyszerűsítik mindazt, aminek itt az elmúlt évtizedben tanúi kényszerültünk lenni, s aminek oly sokan szenvedő alanyai lettek...

– A nyolcvanas évek végéig a túlnyomó többség viszonylagos megélhetési biztonságban élt. Vagyis fix állása, jövedelme volt, amelyből jutott élelemre, valamilyen lakásra, rezsire, gyógyszerre, idővel netán Trabantra, kis telekre is. Az akkori hazai ár- és munkapiaci rendszer sajátos összhangja tette ezt lehetővé. De mondhatjuk így is: az európai mércével mérve persze nagyon alacsony élet-színvonal világában a szükség viszonylag egyenletesen oszlott el. Ám szegénység akkor is volt, csak sokkal kevésbé látható, mint manapság. Sőt: még a létét is tagadták. Pedig a lakosság két-három százaléka abban az időben is mély inségben, nyomorúságban élt. Keményen nélkülözve, szörnyű lakáskörülmények közepette. Főként a társadalom centrumától és a helyi központoktól távoli helyeken tengődtek így sokgyermekes, egykeresős, vagy kereső nélküli családok – általában egykori cselédek, zsellérek leszármazottai.

– Napjainkban viszont közhelyszerűen emlegetik a rendszerváltás legnagyobb veszteseit, sajnálkozva, de mintegy a tehetetlenség gesztusával. Csakugyan nincs mit tenni?

– Az európai világ gazdagabb országaiban a javak mind nagyobb bőségével megváltozott a szegénység jellege. A súlyos, nélkülözéses szegénység ellenében ott olyan segítői, támogatási rendszert dolgoztak ki, amely lehetővé teszi, hogy elemi nehézségekkel senkinek se kelljen szembesülnie. Nyomorúság – főként a bevándorlók, a munkanélküliek, a fiatalok körében munkaerőpiaci változások és nemritkán egyéni kisiklások következtében – persze ott is van. De az emberek helyzete nem reménytelen. Nálunk viszont a rendszerváltozás után néhány év alatt gyökeresen megváltozott a munkaerőpiac mozgása és az árrendszer. Így a korábbi ötmillió kereső száma négyre csökkent. A munkából különböző okok miatt kiesett egymillió ember közel fele létfenntartásának minimumához sem jut hozzá. Így sokan közülük eladósodnak, utcára kerülnek. S kivált a kistelepüléseken, a leszakadó térségekben jutnak mély nyomorúságba az alacsony iskolázottságú, sokgyermekes családok. De a városi számkivetettek, hajléktalanok sorsa is hasonló. És ez a talán öt-hatszázezer embert is érintő új szegénység azért is iszonyatos, mert e családok gyermekeinek sorsa is reménytelen. Hozzá kell fűznöm: igen sokan vannak – idős,

egyedülálló kisnyugdíjasok, alacsony jövedelműek, betegek – akik, ha talán nem fázhatnak, éheznek is rendszeresen, mindig latolgatniuk kell: élelemre, rezsire, gyógyszerre költsenek-e. És így kénytelenek a mély nyomorúság felső határán egyensúlyozni, sosem tudva: holnap nem zuhannak-e ők is a legelesettebbek közé. Sokan vannak tehát reménytelennek tetsző helyzetben.

– A „gondoskodó” társadalom illúziója után, úgy tetszik, az elvesztett illúziók idejét kell megélnünk. Pedig hihető volt: az új rendszerben erősödik a társadalmi szolidaritás, amelynek talán mérhető eredménye lesz. A kutató is kénytelen átadni magát kételyeinek, vagy ad esélyt a honi szegénység mértékének csökkentésére?

– A rendszerváltás után nagy hirtelen az ország nyakába szakadt munkanélküliség az egyéb nagy terhek mellett oly fenyegetőnek látszott, hogy már az első kormány intézkedésekre kényszerült. Hosszú (már 1985-ben elindult) előkészületek után így 1991-ben megszületett az európai színvonalú foglalkoztatási törvény, amely egyebek közt a munkanélküliek ellátására vonatkozó fejezetet is tartalmazta. Ennek előnyei később háttérbe szorultak: az ellátások romlottak, a feltételek szigorodtak. A szociális törvényt 1993-ben szavazta meg a parlament, amely eleve kevésbé sikerült. Túl alacsonyan szabta meg például a segélyezési normák határát. Főként a tömeges munkahelyvesztésnek, de eme fogyatékosoknak is következménye, hogy nem sikerült megakadályozni a nagymértékű, gyors elszegényedést. És azt sem, hogy az átmenet terhei ennyire egyenlőtlenül oszoljanak el. Másutt – például Csehországban – meglehetősen sikerrel igyekeztek elkerülni ezt a traumát. Ami a szolidaritást illeti: a rendszerváltás előtt egyrészt azt hirdették, hogy intézményesen gondoskodnak mindenkiről. Másrészt: a szolidaritás feltételez bizonyos autonómiát, s akkoriban nem kedvelték az autonóm magatartást. A rendszerváltás után volt néhány ritka szolidaritáspillantat: meleg teát

vittek a fagyoskodóknak, sokakból együttérzést váltott ki a taxiblokád. Ám aztán ezt szinte megszüntette az immáron törvényesített individualizmus. A legutóbbi négyéves kormányzás pedig azt sugallta: az emberek önhibájukból szegények, nem akarnak dolgozni, stb., tehát nincs helye a szolidaritásnak. Jómagam azt gondolom: nem es dolog az altruista jótékonykodás, de ez nem helyettesítheti a közösségi, a társadalmi kötelezettségvállalást. Például úgy, hogy a szolidaritásnak része legyen a tisztességes adó- vagy járulékfizetés, amelynek révén az intézményes segítés módzatait is meg lehet teremteni. Az élhető élethez elegendő nyugdíjat, szociális juttatást, ellátást például.

– Ám a szegénység nyilvánvalóan globális jelenség. Vajon ennek mértéke nem járhat-e olyan katasztrófális hatásokkal, amelyek derekba törhetik az esetleg mégoly gyakorlatias szegénységcsökkentő terveinket is?

– A szegénység forrása, az egyenlőtlenség természetesen egyetemes jelenség. Ennek mértéke koronként, térségenként, országonként más és más mértékű. S valóban sok helyen rengetegen vegetálnak a szegénység legalsó fokán. Az éhhalál áldozatai soha meg nem ismerhették mondjuk a mindenkinél kijáró emberi méltóságot. A világ állapota tehát e tekintetben rettenetes. De ugyanez a világ egyszersmind roppant gazdag. Az ENSZ évek óta javasolja, hogy a jobb helyzetű országok vállaljanak kötelezettséget a globális szegénység enyhítésében, hiszen egyáltalán nem szükségszerű, hogy a világon milliók haljanak éhen, vagy hogy például AIDS-nyomorúság végezzen százezrekkel a szubszaharai Afrikában. Kis sikerek vannak, de áttörés nincs. Ha megvolna a politikai-társadalmi akarat, sokat lehetne tenni. S nem pusztán jóakarattal, hanem annak belátása révén is, hogy a világ szegénysége óriási veszélyforrás. E globális gondokhoz képest a mieink elenyészőek, reményünk, esélyünk is van még.

Azt kérdik, miért ordít és toporzékol ez a kölyök, hogy a mama őt vigye a padlásra?! Azért, mert a születésétől a haláláig szüntelen anyahiánya van. Anya- és szeretethiánya, és emberhiánya és kapcsolathiánya, egy kihűlt, kiüresedett, atomjaira hullott, otthontalan, csupa-csós világban, ahol nincs már közösség, a proletárok közössége sincs már, csak a „fasiszta kommunizmus” egyenruhás csűrhéje és csöcseléke maradt, ha közösségre vágya az ember.

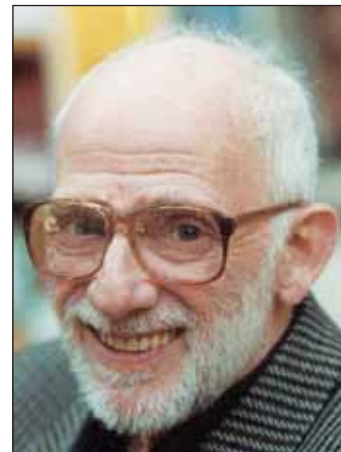
„Értem, hogy anyám eltemették, / de nincs és nyugtalan vagyok. / Ezt nem értem. Felnőtt lehetnék!” Sosem lett felnőtt, pedig ő tudta, hogy „Az meglett embert, akinek / szívében nincs se anyja, apja.”

Sosem tudta megbocsátani a mamának, hogy már két-három hónaposan elhagyta, tessék elolvasni az Iszonyatot. A Gát utcai prolikakásból, a proletársorsból, a mosónők életéből, akiknek törekeny természet a töke megtörte, és a zsigereibe égetett gyötrelmekből pontosan kikövetkeztette, mit élt át három hónaposan. Öcsödöt sem tudta megbocsátani. „Pedig hát engemet / sokszor nem is tudtam, miért / vertek mint apró gyermeket, / ki ugrott volna egy jó szóra nyomban. / Én tudtam, messze anyám, rokonom van...”

„Mint lenge, könnyű lány, ha odaintik, / kinyújtóztál a halál oldalán.” A lenge, könnyű lány, az bizony kurva, még ha ilyen költőien fogalmazunk is... „Tőlem elvetted,

kukacoknak adtad / édes emlőd s magad...(...) Cigány vagy! Amit adtál hízelegve / mind visszaloptad az utolsó órán!”. És nincs, nem lehet más következtetés, csak az, hogy „Kit anya szült, az mind csalódik végül, / vagy így, vagy úgy, hogy maga próbál csalni.” És ez az érzés a halálig tart:

Itt minden a magányról szól, a kor pestiséről, ami előbb csak a náci csöcselékhez sodorta a talajtalan, légszomjjal küzdő tömeget, a nacionalizmushoz és a rasszizmushoz, később a bolsevizmushoz, az alkoholhoz, a droghoz, a bandaháborúhoz, a szervezett bűnözéshez,

A századforduló sosem a ...01-ik esztendőre esik. A 19. század akkor ért véget, amikor az európai szociáldemokrácia elárulta az internacionalizmust, és a nemzeti burzsoázia oldalára állt az első imperialista, rabló világháborúban. A lövészárk- és állóháború véres húsdarálója indította el a 20. század poklát, ami máig tart. Az szabadította el a nacionalizmus és a fajgyűlölet sántizmusát, az ordas eszmékre épülő szörnyállamokat. A tudományosan megalapozott totális diktatúrákat, melyekhez képest a történelmi zsarnokságok fakardos gyermekkatonásdivá, számháborúkká törpülnek. Akkor kezdődött a közösségek széthullása, a világméretű elidegenedés, ami szociális nyomorékokká változtatta az embertömegeket.

A mama a kozmikus szeretethiány szimbólumává nőtt. Nem nyafognék, de most már késő, most látom, milyen óriás ő – szürke haja lebben az égen, kékítőt old az ég vizében.

Kertész Ákos

Két század – két kor

Az anya szerepe Petőfi és József Attila világában II.

Megcsaltak, úgy szerettek, Csaltál, így nem szerethetsz. Most hát a töltött fegyvert Szorítsd üres szívedhez.

Anyát keres a szerelemben is. Azt tagadta meg, amit ér – írja, mert a szerelme elvonta előle, a menekülő élő elől, a legutolsó menedéket... Miféle férfisovinizmus ez? Ennyit ér egy nő?! Csakhogy ez látszat! Itt nem férfi sír a nő után, itt egy kislány sír a mama után. Amikor megírta Nagyon fáj című versét, fölhívta éjjel két órakor (talán) Németh Andort. – Nagyon szép – mondta a verstől elkabulva Németh. – Nagyon fáj! – kiáltotta bele a kagylóba majdnem sírva Attila.

A csecsemő is szenved, ha szül a nő. Páros kint enyhíthet alázat.

mert nincsen kapaszkodó. Is-tent fölfalták a papok, a szülőket elvette a hajsza, a verseny, a fönnyaradásért való élet-halál küzdelem.

„Gyermekeké tettel. Hiába növesztett / harminc csikorgó télen át a kín.” Ezt a pszichiáteréhez írta épp úgy visszacsatolás nélkül, ahogy magánügyé torzult Flóra iránti szerelme is. De nem igaz. Senki nem tette gyermekké. Mindig magányos kisfiú maradt.

Anyám kivert, a küszöbön feküdtem – magamba bújtam volna – nem lehet – Alattam kő és üresség fölöttem. Óh, hogy alhatnék! Nálad zörgetek.

Közép-európai könyv-körkép

■ A Párizsi Magyar Intézettől kaptuk a hírt: öt ország egy-egy irodalmi művének bemutatására, megismertetésére vállalkozik az a rendezvénysorozat, amelynek június 17-én a Párizsi Magyar Intézet adott helyet. A tavaly novemberben elkezdődött Palabras Centre-Européennes, Panorama des livres sur l'Europe Centrale (Közép-európai tanácskozás, Közép-európai könyv-körkép) több alkalomból álló eseményen ma-

gyar, lengyel, osztrák, szlovák, cseh, jiddis, román, német, bolgár, szerb és horvát irodalmi alkotásokat mutatnak be.

A kerekasztalnak korábban már helyet adott a Párizsban található lengyel, cseh, szlovák és német intézet. A nyár előtti utolsó alkalommal a Magyar Intézetben volt a rendezvény, a sorozat összefoglaló: újabb közép-európai kulturális intézetekben zajlanak majd a beszélgetések.

A magyar irodalom franciára fordított remekei közül eddig Márai Sándor: Eszter hagyatéka, Hazai Attila: Cukorkétség, Bodor Ádám: Az érsek látogatása, Esterházy Péter: Harmonia caelestis című alkotásait, ezenkívül Jean-Léon Müller L'expulsion des Allemands de Hongrie (1944–1948) címen 2001-ben franciául megjelent művét, illetve az Europe című folyóiratban 2001. augusztusában Szentkuthy Miklós életéről megjelent fejezetet mutatták be.

A Párizsi Magyar Intézetben Bánffy Miklós: Erdélyi törté-

net című trilógiájának „Megg-számláltattál” kötetét, bolgár területről Angel Wagenstein művét, lengyel területről a Szláv Tanulmányok Intézetének „Le verbe et l'Histoire, Mickievicz, la France et l'Europe” című kiadványát, közép-európai területről a „La Nouvelle Alternative” legutóbbi, a közép- és délkelet-európai posztkommunista országoknak szentelt számát, német területről pedig Franz Kafka „Kafka poèmes” címen megjelent költeményeinek fordítását mutatták be.

Működésben az ellenséggyártó gép

■ Rákosiról, fél évszázaddal rossz emlékéü országolása után, már mindent el lehet mondani, ami az utókort érdekelheti. Persze másra és másképp kíváncsi az, aki nemcsak hírből ismeri az 1948 és 1956 közötti éveket, hanem át is élte azokat, és másképp, akinek a Rákosi-kor már csak történelem, mely a jelennek semmiféle korrelációban nincs. Ez persze sajnálatos tévedés, mert számos jele van annak, hogy vezéri aspirációk ma is felbukkanhatnak és igazán nem árt, ha tudjuk, hogy milyen jelek láttán, hallatán szólaljon meg bennünk a történelmi vézscsengő.

Izgalmas és tanulságos volt a háromrészes Rákosi-életrajz, s ha erős kritikával is, de használható Rákosinak öngazoló, a tényeket és okaikat önkényesen csoportosító memoárja. Mégis – számomra legalább – az egész Rákosi-irodalom leghasznosabb darabja az a (Kő András és Nagy J. Lambert összeállításában megjelent) kötet, amely Levelek Rákosihoz címmel a vezérhez írt folyamodványokból és tanácsot-segítséget kérő epistolákból ad válogatást. Elképesztő a kép, ami ebből élénk tárul: annak a pár évnek a nyomorúságát, de nemcsak a fizikait, a nélkülözéseket, megalázásokat és rettegéseket szörnyűségét, hanem a tömeges lelki deformálódás iszonyatát is minden eddigit felülmúló erővel mutatja be. Szívszorító olvasmány, mert ha nem azok szemszögéből nézzük, akik eleve ellenségesen fogadták az 1945-tel bekövetkező változásokat s ezért esetükben a kiábrándulás, vagy a becsapottság szóba se jöhet, tragikus képpel szembesülünk. A rendszer úgy működött, mint egy ellenséggyártó gép, mely nagy előszeregettel szedi áldozatait hívei köréből.

„Vajon mi készített 1945 után vagy az ötvenes évek elején a szegényebb sorsú, sokgyermekes családok némelyikét arra, hogy keresztapának kérje fel a Kommunista Párt első embe-

rét?” – teszi fel a kérdést a könyv két gondozója még a gyűjtemény elején. Ugyanígy kérdezhetnék azt is, miből gondolták a levélírók, hogy bármikor bármi jó kitelhet a gúla csúcsán álló szörnyetegtől? Ez a „vajon mi”-szindróma jellegzetes problémája azoknak, akik a végeredményből indulnak ki s képtelenek empátiára a kortársak motivációi iránt. S ahogy ma rejtélynek tűnik a Rákosi iránt kezdetben mrgnyilvánuló bizalom, 2052 táján az akkori publicisták fogják épp ily értelenül föltenni a kérdést: vajon mi készítette arra e mostani Vezér híveit, hogy benne lássák jövőjük zálogát? Rákosit sem fogjuk megérteni, amíg föl nem tételezzük, hogy tudott megnyerő és közvetlen lenni az emberekkel, legalábbis eleinte, hogy a maga módján tehetséges és imponáló egyéniség volt, amellet (a korabeli sajtó a bizonyíték rá), ő maga sem tudta pontosan, Moszkva mire szánja. „Az angol típusú demokráciától épp úgy tanulunk kell, mint a szovjet típusútól” – jelentette ki 1945 őszén, s még csak fejmosást sem kapott érte, hiszen akár ez is lehetett volna a „vonal”. Nem tudta, hogy egy nyomorúságos diktatúra túlbuzgó helytartójának szerepe vár rá – más kérdés, hogy utóbbi is fenntartások nélkül, testhezálló feladatként vállalta és alkatilag is tökéletesen hozzáidomult.

Attól lesújtó olvasmány ez a kötet, hogy a Rákosihoz intézett kérésekben semmi extrémítás nincsen: szinte valamennyi csak a minimális emberi létfeltételek valamelyikére irányul, mégis teljesíthetetlenek. Még dermesztőbbek azonban a válaszok. Nem mintha Rákosi, illetve titkársága sűrűn fárasztotta volna magát azzal, hogy akár érdemben, akár formálisan feleljen a hozzá fordulóknak. Ellenben rendszeres gyakorlattá vált, hogy annak, aki „írni mer”, utána kell néznie. Így aztán sokan nemhogy kérésük tel-

jesítését várták hiába, de az utánanézés következtében még rosszabb helyzetbe kerültek. Hidegtelezés fogja el az olvasót, amint észreveszi, hogy az évek előrehaladtával mennyire megnő a levelekben a gusztustalan szervilizmus, a mások bemószerolásából származó haszonra spekulálás. Kiéppül a Vezért majmoló apparátus, tömegesen akadnak, akik ezt a mentalitást elsajátítják és túllihegik. A szolidaritás pedig, ezzel egyidejűleg, szinte kipusztul a társadalomból. Mindez felfokozottan kitűnik az értelmiségi- és művészlevelekből. Zathureczky Ede például hiába panasolja, hogy évek óta nem tehet eleget nagy számú, nyugati koncert-meghívásainak. Ő, a Zenekadémia igazgatója, a kétszeres Kossuth-díjas, kiváló művész továbbra sem léphette át a határt, ügyében mégsem ez az, ami a legelképesztőbb, hanem a logika, mellyel a döntést megindokolták. Azért nem szabad kiengedni őt, mert idehaza még csak egy rendes lakása sincs, akkor pedig ugyan miért térne haza? Az, hogy netán (például egy lakás kiutalásával) jobbá lehetne tenni a közérzetét, föl sem ötlük. Hasonló a helyzet a színész Somló Istvánnal: hiába ismeri el a pártközponthoz illekedése, hogy a művész „emberi-politikai magatartásával szemben kifogás eddig nem merült fel”, a konklúzió mégis az: ne kapjon útlevelet, mivel „öt sok sérelem érte itthon, emiatt esetleg kint marad”.

E példák láttán mondom, hogy akkor gondolkodtak helyesen a kötet összeállítói, amikor úgy látták: „a szóban forgó levelezés önmagáért beszél”. Készséggel megértettem, hogy „tartózkodtunk mindenféle kommentártól”, nem is lett volna szükség semmi efféle. Aztán csüggedten vettem tudomásul, hogy a dokumentumokat mégis megfejelték a bennük foglalt tényeket fölösen magyarázó, enyhén sznob jellegű toldalékokkal. Kár volt több levél publikálása helyett Ariosto-, Illyés Gyula-, Csehov-idézetekkel, sportanekdotákkal, irodalomtörténeti citátumokkal, régi viccek (ráadásul elrontott) vari-

ánsaival, és még sok más, ide nem tartozó kultúrhistoriai adalékot keresgélgni. Látható az igyekezet, mellyel a pusztán tények sugallatát megkísérlik történetfilozófiai magasságokba emelni, de a levelek valóságával mindez nem veheti fel a versenyt, legfeljebb az összeállítók energiájából köt le egy részt, esetleg éppen azt, amellyel a kötet apró, de kínos hibáinak sorát kiküszöbölhették volna. Hogy például „Graham Green” nevének végéről ne hiányozzék az „e”betű, tudniillik „Green”-nek egy Julien nevű, másik kiváló író hívtak. Talán Aczél Tamás halálának dátumát (1994) is ki lehetett volna deríteni – a lexikonokban például benne van. A francia egzisztencialista filozófia egyik híres alakjának nevét sem írták volna ilyen siralmas módon egybe, s még így is rosszul, hiszen nyilván tudják, hogy ő nem „Merleaponty”, hanem Merleau-Ponty. Mint ahogy a gyűlölködés is rossz tanácsadó: csak ez írathatta le velük, hogy 1955-ben, az akkor még egyetemista E. F. P. írta volna a Szabad Nép nekrológiát Székfü Gyuláról... Furcsa a kötetben két helyen is faksimilében közölt Kodály-levele 1972-es dátuma: csak egy kis gondosság hiányzott, hogy ez valamiféle magyarázatot kapjon.

Az olvasó e szeplők ellenére azzal teszi le a kötetet, hogy bár jönne a folytatása is. Miért ne fejleszthetné a Maecenas kiadó ezt az ötletet sorozattá? Levelek Kádárhoz, sőt, egyszer majd Levelek Orbán Viktorhoz – íme néhány javaslat további gyűjteményekre, melyekből, (és semmiből sem annyira, mint ezekből) megtudhatnánk, mi, miért és hogyan történt meg velünk az utóbbi száz év Magyarországon?

Kő András – Nagy J. Lambert:
Levelek Rákosihoz
Maecenas Könyvkiadó, Bp. 2002,
252 oldal, 1650 Ft.

Írófaggató

Nádra Valéria megkérdezte

Fenyő Istvánt

FENYŐ ISTVÁN (1929) irodalomtörténész, kritikus, Budapesten született, az ELTE Bölcsészettudományi Karán 1953-ban szerzett diplomát. Tanított középiskolában, évekig volt a Szépirodalmi Könyvkiadó szerkesztője, 1966-tól az Irodalomtudományi Intézet munkatársa. 1984 és 1990 között a KLTE világirodalmi tanszékét vezeti, 1990 és 1996 között a JPTE egyetemi tanára. 1976 óta az irodalomtudományok doktora, eddig tizenbét önálló kötete jelent meg és számos ismeretlen reformkori mű sajtó alá rendezése fűződik nevéhez. Munkásságát 1985-ben József Attila-díjjal ismerték el.

– Már a legelső könyve azzal a magyar folyóirattal foglalkozott, mely elmondhatja magáról, hogy oldalain publikálták a Himnuszt, majd a Szózatot is: Kisfaludy Károly, illetve Bajza Aurorájával. Az idei könyvhéten megjelent új könyve az 1848-as bécsi március „föhöséről” szól. Ritka koherenciája ez egy tudósi pályának, de azt hiszem, több is, más is: életre szóló szerelem a reformkor iránt. Vajon az a fiatalember, aki 1955-ben elkezdett az Aurora közzel foglalkozni, tulajdonképpen mibe szeretett bele? Mi az az akkori szellemi életben, ami máig büvöletében tartja?

– Vonzalmam a reformkorhoz még régebbi keletű. 1948-ban a forradalom és a szabadságharc centenáriumát ünnepeltük. Akkor sok könyv, tanulmány jelent meg a nagy márciusról, a jogkiterjesztésről, a nemzeti önrendelkezésről, az emberi és polgári szabadságjogok kivívásáról. A százéves évforduló alkalmával szerettem bele ebbe a nagyszerű korszakba, politikai és erkölcsi eszményeibe. Az Aurorához pedig külön vonzott az, hogy köréje csoportosult a reformkor első fiatal írói gárdája, a 22 éves Vörösmarty, a 18 esztendő Bajza, a 17 éves Toldy Ferenc, az úgyszintén 22 esztendő Cuczor Gergely. Fiatalságuk vonzott, nagyot akarásuk, tehetségük és erejük, amellyel az újat keresték.

– Munkáit böngészve feltűnik, hogy vannak vissza-visszatérő csillagképei, akiket kitüntetett érdeklődéssel kutat: Eötvös, Szalay, Bajza és mások. Belemagyarázás-e azt gondolni, hogy miután demokrácia, alkotmányosság, jogharmonizáció, kisebbségi kérdés ma is megoldandó problémák, Ön azért (is) tesz közzé minél többet kedves szerzőinek gondolataiból, mert úgy véli, számos kérdésben még mindig újat és megszívlelendőt mondhatnak nekünk?

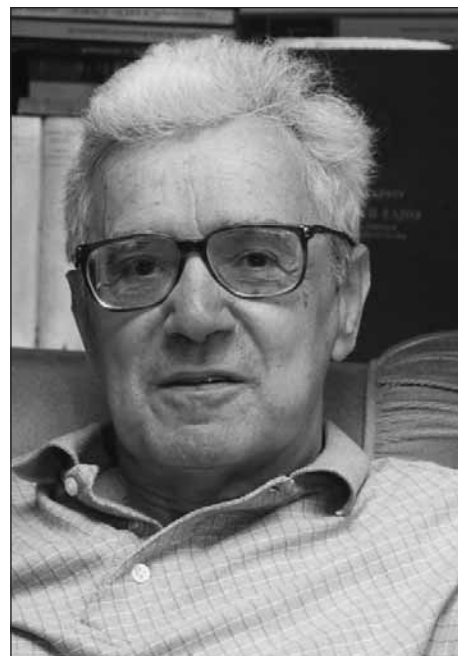
– Valóban vannak állandó csillagképeim, amelyekhez visszatérni számomra megújulást jelent. Azok, akiket felsorolt, mind a polgári parlamentarizmus, a liberális és szociális demokrácia, a jogegyenlőség, az önkormányzatiság, a nemzetiségi jogok hazai úttörői voltak. Amit ők erről írtak, ma is élő, mert napjainkig megoldatlan kérdés. Ma is minduntalan visszavisszatér a múlt, amikor is elődeinktől nagyon sokat tanulhatunk, útmutatást nyerhetünk. Sajnos azonban Eötvös, Szalay és társaik életműve még mindig nincs eléggé szervesen benn a köztudatban.

– Régebben több kötetet is össze lehetett állítani az élő irodalom jelenségeit „figyelő szemmel” követő jegyzeteiből (hogy egyik könyve címevel éljek), és például kismonográfiát szentelt Vas István munkásságának. Évtizednél is hosszabb idő óta azonban felhagyott a kritikai gyakorlattal. Vajon ez magában véve is bírálata a kortársi irodalomnak? Vagy pedig csak erőkoncentráció, hogy a kétséges teljesítmények helyett minden energiáját a biztos értékeknek szentelhesse? Nem gondolja-e, hogy az az álláspont (vagy ízlés), amit képviselt, a mai kritikai élet palettájáról is hiányzik?

– Csakugyan immár több mint nyolc esztendeje annak, hogy alig írtam élő író művéről bírálatot. Előzőleg egész sor nehéz műtéten estem át, s rá kellett jönnöm arra, hogy erőimet koncentrálnom kell. Mivel pedig évtizedes vágyam volt az, hogy a centralista író-politikusokról monográfiákat írjak – első kötete 1997-ben megjelent –, inkább a múlt kutatását választottam. Ezt megkönnyítette az, hogy a jelen magyar irodalma, az ellenséges szekértáborok kialakulása az idő tájt nem sok örömet ígért számomra.

– A könyvkiadás nehéz helyzetben van, de a tudományos könyvek kiadása egyenesen ellehetetlenült. Ön mégis elért számos eredményt: például, ha szünetekkel is, de életben maradt az Irodalomtörténeti Füzetek sorozata, melynek 1992 óta szerkesztője, vagy itt a másik példa, el tudta érni, hogy Irinyi János izgalmas és hozzáférhetetlen úttijegyzetei, melyekből 1987-ben, az Új Írásban adott hírt, ha tizenegy év késéssel is, de megjelenjenek. Épp mert az ilyesmi ma kivételszámra megy, árulja el nekünk, minek vagy kiknek a segítsége, ügybuzgalma, lelkesedése segíti, hogy jobb sorsra érdemes terveiből gyakran legyen valóság?

– Az Irodalomtörténeti Füzetek életben tartásának én csak egyik szereplője voltam. Sokat köszönhetünk az MTA Irodalomtudományi Intézet vezetőinek, akik az ehhez szükséges anyagi eszközöket ha nehezen is, de mindig előteremtették és előteremtik. Halászak vagyunk az Argumentum Kiadónak is, amely nagy szakértelemmel és igazán tetszetős külsővel állítja elő a köteteket, elősegítve ezáltal a közönség ér-

deklódását. Ezzel kapcsolatos az az élményem, hogy milyen sok tehetséges, önfeláldozóan dolgozó fiatal jelentkezik művével a sorozatnál. Őket és ifjú társaikat a szakma, sőt a magyar kulturális élet „aranytalalká”-nak tekintem, kik szerintem nagyon is megérdemlik a támogatást. Ha velük beszélgetek, ifjúságom némely tekintetben hasonló időszakai térnek vissza.

– Új, Adolf Fischhofról szóló könyve még a kor ismerőinek is meglepetés: a bécsi forradalom diákvezérééről alig tudunk valamit, s végképp semmit későbbi tanulmányairól, azok eszmetörténeti jelentőségéről, életének különös fordulatairól. Az Ön könyvében egyrészt lenyűgöző magának Fischhofnak az alakja, másrészt az az elképesztően nagy háttér munka is, mellyel – néha egyetlen lábujjegyzed kedvéért – a kor legapróbb, leghomályosabb részleteit is felderíti. Érdekelne, hogy jött egyáltalán az ötlet, hogy Fischhoffal foglalkozzon, és hogyan lehet ennyi idő után kinyomozni az akkori történések hátterét?

– Adolf Fischhof életművének megtalálása szinte a véletlen műve volt. Bécsben dolgoztam, az Egyetemi Könyvtárban, amikor egy újságfóliáns került a kezembe, mely rá hivatkozott, mint igen értelmes gondolati szerzőjére. Utánanéztam, s meglepetéssel látta, hogy a bécsi 1848 vezéralakja valójában hazánkfia volt, aki a magyar reformkor, Széchenyi, Kossuth, Eötvös eszméit vitte magával a császárvárosba. Alapvető ideáját, a föderatív Közép-Európát, illetve az unióba tömörülő Európát pedig ma is megvalósítandó feladatnak érzem.

– Ha nem titok, szeretnénk tudni, mit kutat jelenleg és milyen sajtó vagy sajtó alá rendezett munkájával találkozunk legközelebb?

– Mint már jeleztem: szeretném folytatni és befejezni a centralistákról szóló kutatásaimat. Jelenleg készülő könyvemben 1848-as tevékenységüket tekintem át – akkor miniszterek, államtitkárok, nagykövetek lettek belőlük –, utána pedig Világostól a kiegyezésig terjedő munkásságukat szeretném kritikailag elemezni. Az utóbbi azonban már személyes erőim és az objektív lehetőségek függvénye.

Irodalmi bedekker

Tarjána Tamás

félcédulái

■ Az új évezred első évtizede a sport világában két nagy esemény alkalmából is a Távolság-Keletre vonzza az érdeklődőket, koncentrálna a figyelmet. Jelenleg is zajlik a labdarúgó világbajnokság, 2008-ban pedig Pekingben lesz az olimpia. Országok, térségek iránt növekszik meg a kíváncsiság: akinek nincs oka vagy módja az események színhelyére látogatni, szívesen tájékozódik a kor- és szakszerű útikönyvekből. A Medicina Könyvkiadó Kína-kalauza ilyen kiadvány. Polonyi Péter, a szerző neve és munkássága garancia arra, hogy adattár, programajánlat, ismertetés és tanácsadás mellett ez a mű (mely Hongkonggal, Makaóval, Tajvannal és Tibettel együtt mutatja be Kínát) egyben enciklopedikus rendszerezése a tudnivalóknak, pontosan érzékeltetve azt a monumentális közeget, hatalmas tradíciójú szellemiséget, amelyet az ázsiai ország ma megjelenít. Az Előszó tartózkodóan jelzi, miféle módosításokra volt szükség az 1987-es edíció óta. Az olvasó tapasztalja, hogy változott az írásmód, finomult a szövegezés, visszafogottabb lett az értékítélet. Bármily gyorsan terjeszkedik is Kína autópálya-érhálózat, ez a késve kiépülő organizmus egyelőre még nem indokolta, hogy a lehetséges utazásokat a gépkocsik főcsapásaihoz igazítsák. A könyvbe bele van kódolva az a józan tudat, hogy e Panoráma országkalauz forgatói közül valószínűleg jóval többen nem jutnak el soha Kínába, mint ahányan eljutnak – részben ebből is fakad a precíz ismeretközlés heroizmusa (és nemegyszer az élmény-átvitelt szövegezés hangvétele).

A Kossuth Kiadó Nyitott szemmel sorozatának Franciaország és Olaszország kötete viszont olyan újdonság, amelyeknek létrehívói szinte találkoztak adnak az útra kerekedőknek, ezer és ezer meeting-place-t javasolva. Ez a könyvtípus a szakszerűségben állja a versenyt az előbbivel (ha a rendszerességben és akkurátusságban nem is), s az természetes, hogy a fotográfiai színésszéggel – megannyi bélyegnyi plakát! – felülmúlja más célokat kielégítő társait (bár illesse elismerés a Medicina – Panoráma műhelyét a fényképek sokaságá-

ért, tarkaságáért, például a pekingi piac atmoszférájának megidézéséért). A turisták áramlásának serkentése: az idegenforgalmi szempont mégsem „falja fel” ezeket a munkákat sem. Előzetes, felkészítő-kedvcsináló – illetve utólagos, megőrző-dokumentáló jellegük is van (és persze, az elegáns nyomdai kivitel miatt, tekintélyes súlyuk, amiként a Kína nagyúti-könyvnek is. Amíg valamely pehelyszerű, jövőbeli elektronikus szerkesztő nem oldja meg gondjainkat, állandó küzdelmet folytathat világutazó lelkünkben a könnyű, ám dísztelenül célszerű, meg a vaskos, de képeslapok tucatjait megtakarító kalauz). A Kína: professzori könyv, használója diáknak iratkozhat be hozzá. A Nyitott szemmel kötetek címborítáinak – mintha jókedvűen meghívóknak egy-egy ország nemzeti ételére, s hozzá egy pint sörre, pohár borra.

Az Irodalmi bedekker cikkcimet a JAK – Palatinus Eufória című (Erősz Erzsébet által mesterien tipografizált) kiadványának alcímétől oroztam el. A literátus utazásoknak évszázadok óta nagy a divatja – most (hiszen részint a József Attila Kör vállalkozásáról van szó) főleg fiatalabb, valamint tényleg fiatal írók, költők, irodalomtörténészek, kínházi emberek vallanak legkedvesebb városairól, táj- és természetélményeiről (s hozzájuk fiatalodik az örökfiatal Tolnai Ottó). Amszterdamtól Varsóig, Isztambultól Rómáig, Athéntől Párizsig vezetnek a szépírói szöveggé varázsoló kiruccanások. Zeke Gyula 1998-as Bécsi naplója az „Ich bin Ausländer” alapélményén kívül a különféle nyelvi intarziák és történelmi berakások összjátékának tere is (a szív a háttérben feljajduló segédigéje az édesanya-siratás fájdalom). Körösi Zoltán Galao című Lisszabon-járása azért ragadta meg e sorok íróját, mert mindeddig legfrissebb külföldi tapasztalatát Körösi gyakorlott visszajáróként világította meg – Hamvas Béla nyomán (és Kierkegaard nyomán) azt írva: a portugál fővárosban tanácsos „egyszerre haladni minden irányban, szétterjedni, mint a futótűz”. S nyolc korábbi prágai út sem volt ele-

gendő ahhoz, hogy a „Prága-tudományba” bevezető Vörös István sorait ne álmélkodva kövessük (Staropramen-szomszjától tikkadozva). A könyv valamennyi szerzője átszellőzteti magát az utazás-tematika segítségével; bölcséletet és életerőt keres a múltnak valamiképp a jövőbe iktatott emlékeiben. Még a kiséletrajzok is a főszerzőkhez simulnak: kiki (vagy valaki) megszépítta őket. (Szerkesztő: Nagy Gabriella.)

Ha kiirigykedtük magunkat a nálunk fiatalabbak szabadabb földrajzi és intellektuális térhódítása láttán, ha felmértük, hogy Kínába aligha utazunk már (s Olasz- meg Franciaországba se egyhamar), bizony, jólesik két – már eltávozott – agg, két proféta Európa-járásába belelapoznunk. Füst Milán Összegyűjtött levelei a Fekete Sas Kiadónál jelentek meg, Szilágyi Judit (továbbá Petrányi Ilona és Fazakas István) az életművet évek óta folyamatosan prezentáló fáradozásának köszönhetően; Méliusz Józseftől a Cédulák (Egyszemélyes kávéház) a Pont Kiadó Szávai Géza számára szívügyet jelentő újdonsága. Noha egyikben sem az utazásokra esik a főhangsúly, ebből az alkalmi nézőpontból is tanulságosan olvashatók a művek.

Hetvennégy esztendővel ezelőtt, 1928 júniusában Baden-Badenben időzött (a negyedik X-hez érkezett) Füst Milán, majd német és francia földre vitt az útja. Egyszer egyszer elkapta őt is a „Gyönyörű világfürdő” eufóriája, ám akár a feleségének, akár Kosztolányi Dezsőnek, akár Hajdú Henriknek írt levelet, inkább arról értekezett, hogy a távolság (mint az utazás egyik lényege) nem feltétlenül oldja meg azokat a létkérdéseket, amelyekre helyünkhöz szögezve nem tudtuk a választ. Az aggodalom és a gond: kéretlen útítarsak. Mainzban Füst dugva eszi a kolbászféléket, és a saját flakájából iszik, mert „egy üveg víz 55 Pf. Megint rám feküdt nagy melanchóliám, életúntagságom. Írtam is neked [Füst Milánnak] a hajón egy hosszú, keserves levelet, de aztán azt bedobtam a Rajnába. Körül se néztem egész úton, a rajnai vidék nem érdekelt”. A könyv 1133 oldalnyi egésze segít megérteni, miért volt a kedélyhullámszerű Füst egész életének kísérője és meghatározója, s hogy ez az érzület miként vált nála a „szerep” részévé is. A legérdekesebbek talán a számonkérő, vádló, konfesszionáló levelek; a legizgalmasabb idő-

szak talán a korai, majd az 1950 körüli. A filológiai alaposág dicsegetés (egy-két további utalással, a hibák kibogarászásával járhatott volna még kedvünkben a kiadó).

Hol és hogyan lehet a legkorlátalanabban utazni? Bizonyára egy kávéház – vagy „Kávéház” – zsongásában, a szeszélyes jegyzetelés szabadjegyével, el sem mozdulva onnan, ahonnan a gyengülő test már nem is igen enged mozdulni. Az öregedő Méliusz könyvcímeiben is kulcsszóvá tette a kávéház szót. A Cédulák papírhajója – vagy „repcsije” – amolyan halál utáni „talált” (inkább: „küldött”) tárgyként kerül elénk, s Szávai Gézával jobb fedélzetmestert nem is kívánhatott volna: valószínűleg a feljegyzéstömegben csak ő láthatta tisztán, mi mennyi, és hány éves a kapitány. A Horace Cockery költőjétől (vagy magától H. C.-től) stilszerű meglepetés ez a palackposta, hiszen e lapokon szerepel is néhány dogshaveni keletkezésű-keletkezésű vers, márpedig Dogshavenbe egyetlen bedekker képes elkalauzolni: Méliusz/Cockery lírikusi fantáziájának útmutatása. A Cédulák – micsoda papírtömkeleg lehet a valóságban! – betűvetője (fia lesújtó betegségének, romló állapotának tudásától is megtörve) az utazás egyetlen irányát nyitotta csak meg maga előtt: azét, amelyre Khárón ladikja visz. Az „Itt ülök hát a tegnapi...” félmondata nem elsősorban arra utal, hogy reggel is fölparáznál az este félretett pipa. Arra jobban, hogy a vég nélküli cédulázás erdélyi naplózót csinált a Márjai Sándor-i mintát (s mögötte Krúdyt, a Szindbádót, a „szindbádolást”) bevallottan nagyra tartó íróból. Ennek a rendszerető öregembernek London – Krenner Évi levele. A román esszében olvasott oceanul timp („idő óceán”, „óceán idő”): Whitman-költelemény, két szóban. Párizs: ha „Son ami Brassai” dedikált ajándékkönyvet postáz.

Az öregkori minden mindegy felelőtlensége vagy zabolázatlansága sosem lesz úrrá ezen az elementárisan keserű aggastyánon. Be- és feljegyzései nem egyenrangúak. Igaztalan az egyik, meglepő a másik, velős a harmadik, epigrammatikus a negyedik, tanúságtétel az ötödik. Darabokra tört és összerakni próbált, magasságos tudás, ott, ahol már egyértelmű (114. oldal), hogy jövátévő és lóvátévő között mennyi a különbség.

Nyáron végre van idő „vastagabb”, könyveket is olvasni

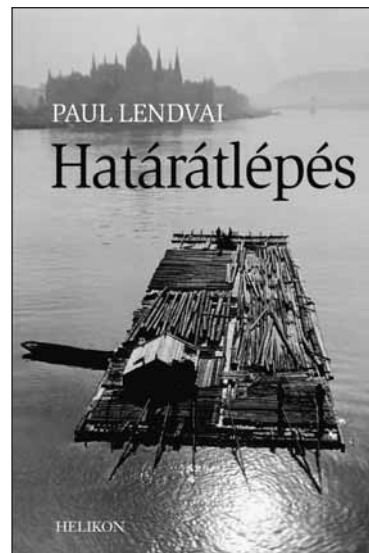
A Helikon Kiadó ajánlata

Két korszak – Két memoár

Egy nyitott, fogékony asszony mozgalmas élete a 19. század közepétől a 20. század közepéig „Zsüli néni igazi nő volt, volt benne valami elpusztíthatatlan, valami elemien sugárzó...” (Márai írta nagy-nagynénjéről)

Hogyan lett a szociáldemokrata ifiből ismert Kelet-Európa-szakértő és politikai kommentátor? Nagy találkozások, titkosrendőrségi iratok – őszinte emlékezés humorral és önjelentéssel közelmúltunkra

A könyvek megrendelhetők a Helikon Kiadónál (1053 Budapest, Papnövelde utca 8.), telefonon Varga Istvánnál a 317-4987-es számon, vagy a 317-4967-es faxon, valamint megvásárolhatók a Helikon Könyvesházban: Budapest, VI., Bajcsy-Zsilinszky út 37.

Kairosz Kiadó ünnepi könyvheti sikereink

Kiszely Gábor
Éltető
2900 Ft

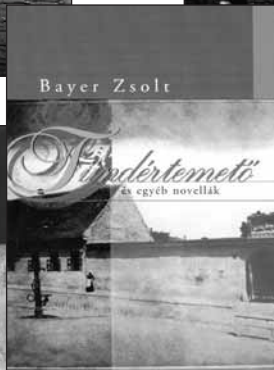
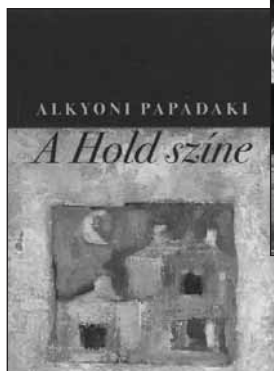
Sötét fenyő-árny
276 japán haiku
Kulcsár F. Imre fordításai
1700 Ft

Lovas István
Visszajöttek
Írások a Horn-kurzus idejéből
1980 Ft

Alkyone Papadaki
A Hold színe
1680 Ft

Bayer Zsolt
**Tündértemető
és egyéb novellák**
2600 Ft

Usztics Mátyás
Isten tenyerén
1980 Ft

Kairosz Kiadó
1134 Budapest, Apály utca 2/B.
Telefon/fax: 359-9825
telefon: 273-1079, 273-1080

Libri sikerlista

2002. május 31. – június 13.

A Libri üzlethálózatban regisztrált vásárlások számítógépes összesítése alapján

SZÉPIRODALOM	ISMERETTERJESZTŐ	GYERMEK, IFJÚSÁGI
1. Leslie L. Lawrence: Csöd (Két sápadt szerzetes) Gesta Könyvkiadó	1. Debreczeni József: Orbán Viktor Osiris Kiadó	1. Sachar, Louis: David nem hagyja magát Animus Kiadó
2. Esterházy Péter: <i>Javított kiadás</i> Magvető Könyvkiadó	2. Furdy Mária: <i>Hofi – Pusszantás mindenkinek</i> B.U.S. Press	2. Lázár Ervin: <i>A manógyár</i> Osiris Kiadó
3. Vámos Miklós: <i>Öt kis regény</i> Ab Ovo Kiadó	3. Bóta Gábor (szerk.) <i>Hofi</i> HungaLibri Könyvkiadó	3. Paterson, Katherine: <i>A nagy Gilly Hopkins</i> Animus Kiadó
4. Rácz Zsuzsa: <i>Állítsátok meg Terézanyut!</i> Bestline Kiadó	4. Hankiss Elemér: <i>Új diagnoszisek</i> Osiris Kiadó	4. Fekete István: <i>Tüskevár</i> Móra Ferenc Könyvkiadó
5. <i>Körkép 2002</i> Magvető Könyvkiadó	5. Rátónyi Róbert – Bóta Gábor: <i>Gálvölgyi</i> HungaLibri Könyvkiadó	5. Sachar, Louis: <i>Laura titkos társasága</i> Animus Kiadó
6. Márai Sándor: <i>Füveskönyv</i> Helikon Kiadó	6. Romsics Ignác (szerk.): <i>Mítoszok, legendák, tévhit a 20. századi magyar történelemről</i> Osiris Kiadó	6. Manson, Jane – Hines-Stephens, Sarah: <i>Star Wars II. rész – A klónok támadása</i> Egmont Kiadó
7. Závada Pál: <i>Milota</i> Magvető Könyvkiadó	7. Lengyel László: <i>Fortinbras-ügy</i> Helikon Kiadó	7. Rowling, J. K.: <i>Harry Potter I-IV.</i> Animus Kiadó
8. Márai Sándor: <i>Bébi vagy az első szerelem – A nővér</i> Helikon Kiadó	8. Dercsényi Balázs: <i>Budapest – angol nyelvű</i> Merhávia Kiadó	8. Miler, Zdenek – Doskocilova, Hana: <i>A vakond és a nyuszimama</i> Helikon Kiadó
9. Márai Sándor: <i>A gyertyák csonkig égnek</i> Helikon Kiadó	9. <i>Horvátország</i> Cartographia	9. <i>Micimackó játszani megy</i> Tóth Könyvkereskedés
10. Updike, John: <i>Majd ha fagy</i> Európa Könyvkiadó	10. Bukrejev, Anatolij – Dewalt, G. Weston: <i>Hegyi örület</i> Park Könyvkiadó	10. Curtis, Christopher Paul: <i>Bud vagyok, uram!</i> Animus Kiadó

A FÓKUSZ KÖNYVÁRUHÁZ SIKERLISTÁJA

2002. JÚNIUS 10.

Szépirodalom:

1. Esterházy Péter: **Javított kiadás** Magvető Kiadó
2. Esterházy Péter: **Harmonia caelestis** Magvető Kiadó
3. Lawrence, Leslie L.: **Csöd** Gesta Könyvkiadó
4. Márai Sándor: **A gyertyák csonkig égnek** Helikon Kiadó
5. Závada Pál: **Milota** Magvető Kiadó
6. Coelho, Paulo: **Az alkímista** Athenaeum Kiadó
7. Moldova György: **Történelemóra** Urbis Kiadó
8. Lebrecht, Norman:
A komolyzene anekdotakincse Európa Könyvkiadó
9. Rácz Zsuzsa: **Állítsátok meg Terézanyut!** Bestline Kiadó
10. **Körkép 2002** Magvető Kiadó

Ismeretterjesztő:

1. Sacerdoti, Annie: **Csodálatos Itália** Gabo Könyvkiadó
2. Szarka Sándor: **A horvát tengerpart** Panoráma Kiadó
3. Corso-Brines: **A roswelli titok** Focus Kiadó
4. Balogh – Bóta: **Hofi** HungaLibri Kiadó
5. Dr. Kende Péter: **A Viktor** KendeArt Kft.
6. Debreczeni József: **Orbán Viktor** Osiris Kiadó
7. Klösz-Lugosi Lugo: **Budapest 1900–2000** Vince Kiadó
8. Horváth–Papp (szerk.):
Könyvtárosok kézikönyve 4. Osiris Kiadó
9. Hankiss Elemér: **Új diagnoszisek** Osiris Kiadó
10. **A világ helyzete 2002** Föld Napja A.

Ifjúsági:

1. **A nyúl meg a teknős és más mesék** Juventus Kiadó
2. Salvatore, R. A.:
Star Wars – A klónok támadása Lap-Ics Kiadó
3. Miler – Doskocilova:
A vakond és a nyuszimama Helikon Kiadó
4. Szabó Magda: **Abigél** Móra Ferenc Könyvkiadó
5. Saint-Exupéry: **A kis herceg** Móra Ferenc Könyvkiadó
6. Rowling, J. K.:
Harry Potter és a Bölcsek Köve Animus Kiadó
7. Rowling, J. K.:
Harry Potter és a Titkok Kamrája Animus Kiadó
8. Rowling, J. K.:
Harry Potter és az azkabani fogoly Animus Kiadó
9. Rowling, J. K.:
Harry Potter és a Tűz Serlege Animus Kiadó
10. Tóthné Pánya Marianna: **Tente baba, tente...** Tóth Kiadó

PARNASSZUS ANTIKVÁRIUM

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 50. Tel./fax: 311-6049

vásárol régi könyveket, könyvtárakat, műfaji, tartalmi, időbeli kötöttségtől mentesen, ám válogatva.

„Mindenfélét, de nem mindent”

Előzetes telefonos egyeztetés alapján
díjtalan kiszállítás, szállítás.

Minden könyv egy helyen! TANKÖNYVCENTRUM a Kódex Könyvruházban

Budapest V., Honvéd u. 5. (A Parlamenttől egy percre.)

Telefon: 331-0126, 331-0127

Az általános és középiskolai tankönyvek közel teljes választékával várjuk kedves vásárlóinkat.

Minden könyvet egy helyről!

Kiadónk könyvei 2002. július 1–31.
között a Libri Könyvesbolt-hálózat
boltjaiban **30%** árengedménnyel
vásárolhatók meg.

TYPOTEX

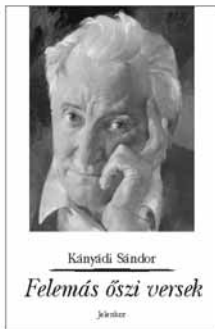
1024 Budapest, Retek u. 33-35.
Tel./fax: 316-3759, www.tydotex.hu

Állást keres

Bölcsész- és PR-diplomával,
sokéves gyakorlattal vállalom
korrektúrázást, szerkesztést
esetleg PR-feladatokat.

Rabi Éva Telefon: 06/209-236795

A Jelenkor Kiadó újdonságaiból

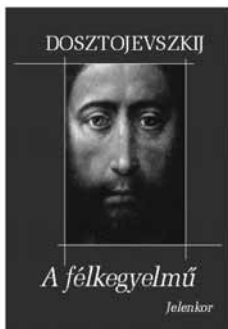
Kányádi Sándor
Felemás őszi versek
(versek)
1500 Ft

Szijj Ferenc
Szuromberek királyfi
(meseregény)
1800 Ft

Montaigne
Esszék II.
3400 Ft

Dosztojevszkij
A félkegyelmű
(regény)
3200 Ft

Oravecz Imre
A megfelelő nap
(versek)
1500 Ft

Márton László
A mennyország három csepp vére (regény)
2100 Ft

LÁTNIVALÓK Magyarországon

ÚJ!

1500 színes fotóval,
1024 oldalon

9 régióban
69 túraközpont
843 település nevezetességei

Well-Press

VENDÉG-ÁRÓ
ÚTIKÖNYVEK

ÚJ KIADÁS! 2002-ES ADATOKKAL!
MEGJELENIK JÚNIUS VÉGÉN!

AZ UTAZÓK BIBLIÁJA
4500 Ft

ELSŐKÉNT MUTATJUK BE AZ ŐRSÉGI NEMZETI PARKOT
A VILÁGÖRÖKSÉGEK KÖZÜL A HETEDIKET, A FERTŐ-TAVAT!
A LEGÚJABB TURISZTIKAI LÁTVÁNYOSSÁGOKAT,
ÉLMÉNYPARKOKAT, MÚZEUMOKAT.

Kiadónk új sorozatot indított **Kirándulások** címen.
E sorozat két kötete kerül június elején forgalomba.
A **Balaton** útikönyvünk magyar,
német és angol nyelven jelenik meg.
A/5-ös formátumú, terjedelme 136-160 oldal.
Fogyasztói ára: 1950 Ft
A **Dubrovnik** kötetünk az első útikönyvünk,
mely a határainkon túlra kíséri el olvasóinkat.
A/5-ös formátumú, 180 oldal terjedelmű.
Fogyasztói ára: 2560 Ft

Magyar irodalom

Fábi Péter:
Titkos könyv
Fekete Sas Kiadó
214 oldal, 1800 Ft

Tragikus végű szerelmek mindig voltak és talán mindig lesznek is. A hetvenes évek vége, a nyolcvanasok eleje azonban még ebben dologban is egy kicsit különbözött minden előzménytől. Volt valami a levegőben, ami fogékonnyá tette a lelket az effajta tragédiákra. A régi értékrend kezdett felbomlani, már bontakozott a szexuális forradalom, már benne volt a világban a jelszó, hogy „Szeretkezz, ne háborúzz!”, de új erkölcs még körvonalazódni se látszott. Ebben a világban, amikor már a kis „szocialista” rendünk nem volt a régi, kezdődött az 1953-as születésű író férfikora. Egy házasságon és egy gyereken túl, egy másik házasságon és másik gyereken még innen jött egy káprázatosan nagy szerelem, amely de facto csak negyvenkilenc napig tartott, az ötvenedikén viszont megtörtént a tragédia: az imádott fiatal nő százhusz kilométeres sebességgel robogó kocsiával – nem tudni hogyan és miért – átkerült az ellenkező sávba, ott egy fának ütközött és meghalt.

Feldolgozhatatlan fájdalom, gyász, önmardosás, különös megérzések, horoszkópok, asztrológia – de mindez hiába. Talán most válik majd könnyebbé a történetek elviselése, hogy harminc év elteltével mindez – művé vált. A titkos könyv tulajdonképpen nemcsak Piri kötetbe zárt sírköve, de emlékműve a szerelemnek, az ifjúságnak, annak a pillanatnak is, amikor még úgy tűnt: bármi megtörténhet. Az olvasó úgy érzi, ez a könyv csak kezdete valaminek, a benne foglalt 'titok' csak az első a sorban s követni fogják a többiek. Fábi Péter érdekes, felkavaró regénye azonban nem csupán egy tragikus szerelem története. Korrajz is a hetvenes-nyolcvanas évek fiatal értelmiségéről, amely időben közelinek tűnik, mégis mintha már fényévek távolában volna tőlünk.

N.V.

Mácsai Pál – Bereményi Géza:
Azt meséld el, Pista
Palatinus Kiadó
93 oldal, 1600 Ft

Vannak írók, akiknek mondatait már akkor unjuk, amikor először találkozunk velük, és vannak, akikből sose lehet elégünk. Utóbbiakból lesznek azok a klasszikusok, akiket nem holmi kánonok minősítenek maradandóvá, hanem az olvasói élvezet, amit művei bármely időben képesek kiváltani. Örökény István, ez ma már aligha kétséges, éppen ilyen író. Bizonyított erre az a szép kis kötet is, amely Mácsai Pál (Bereményi Géza közreműködésével összeállított) önálló estjének anyagát tartalmazza. Örökény mindazt, amit a vele történetekből elmondandónak tartott, számos változatban tudatta a világgal: adott interjúkat, élete egyes motívumait megírta egypercesnek, egyperceseit néha beleépítette hosszabb műveibe, ezekből további adaptációk készültek, most pedig e művek részletei álltak össze egy új, másféle műegészé. Alig van tehát olyan mondata a könyvnek, amit az olvasó – akár azért, mert Mácsai estjén találkozott vele – ne fújna kívülről. És mégis revelációként hat, mert így sem fakul, így sem kopik, erejét, érvényét sem veszti ez a történelemmel, irodalommal sokszorosan telített szöveg. Inkább folyamatosan új meg új árnyalatait fedezük fel, s alig tudjuk elhinni, hogy ez vagy az a mondat korábban is benne volt. Olyanokká válunk, mint az operarajongók, akik partitúrából követik az előadást, s épp annak örülnek, hogy tudják, mi csendül fel a következő pillanatban, amikor pedig meghallják, kéjes elégtételt éreznek. Ez a válogatás azonban nem csupán magasírási teljesítményt állít elénk. Bár látszólag csak egy emberi élet néha mosolygató, néha részvétet keltő epizódjából áll össze, szinte észre sem vesszük, de valami más is kibomlik előtűnt: egy példának tekinthető tartás története, melynek szigorú etikája van. Hogyan bírunk ki 67 éves történelem sújtotta tájon úgy,

hogy közben még egy reprodukálhatatlanul eredeti életművet is létrehozunk – íme, Örökény életének üzenete, vagy receptje számunkra – csak aztán legyen is, aki élni tud vele.

Ny. A.

Külföldi irodalom

Eve Ensler:
A Vagina-monológok
Dee-Sign, 2002
139 oldal, 1968 Ft

Tetszik, mert Eve Ensler bátor nő, mer olyasmiről beszélni, amit évszázados tabuk, hiedelmek, tévképzetek, önsorsrontó beidegződések bénítanak, s tesznek örömmre, felszabadultságra képtelenné: nevezetesen a női vagináról van szó.

Nem tetszik, mert amerikai-szerűen nagyozol, mozgalmat indít, híres színésznők véleményével és szereplésével díszíti misszióját, és majd' megvész, hogy minél többet lehessen a reflektorfényben.

Tetszik a könyv, mert kétszáz interjú legjavát válogatja, sokféle asszony és lány élményeit osztja meg erről a testtájekunkról, s szörnyű és szépséges mozzanatokat egyaránt felidéz.

Nem tetszik, mert nem győzi hangsúlyozni, hogy több mint kétszáz interjút készített e tárgyban, s ha így van, ezek lennének valóban a legátütöbbségek? Hol a többi? Miért csak a – nálunk is már két helyen játszott – színpadi verzió szűkre szabott szövegkönyvét nyújtja?

Tetszik, mert vakmerőn feltárja és tolmácsolja, hányféle gyanakvás, tiltás, gyermekkori megségyenyülés és félelem tapad ehhez a kitüntetett női szervhez, hányféle borzalmas emléket idéznek fel megbecstelenített kislányok, havi vérzésük miatt kigúnyolt kiskamaszok, vagy éppen a megbecstelenített bosnyák fiatalasszony. Nem tetszik, hogy idegesítően szeneveleg, ruhát és nevet képzeltet e testrésze, abszolutizálja a részt az egészben.

Tetszik, hogy belátja önmön határait, tudja, hogy még a megnevezéssel is rosszul állunk, nehezen törünk utat az édelgés és

a trágárság között, holott Ensler anyanyelve erre mégis hajlékonyabb. Nem tetszik, hogy négy magyar fordító sem volt képes a vaginát hüvelynek – azaz valóban a nevével nevezni. Igaz, akkor az egész mítoszteremtő szándék kicsorbult volna, hiszen az „egész lenti cuccról” kell beszélnünk, ahol nem kizárólag a vagina a „sztár”, sőt.

Eleve nyelvilag igen szegényes, amit olvashatunk, egy megtalált képet az unalomig ismételtetnek.

Mindenki, akinek fontos a saját (és szeretett társa) lényében megfogalmazása, olvassa el a könyvet – ettől függetlenül ne hagyja, hogy énjét kizárólagosan felszippantsa egy mégoly fontos, bőrből készült cső sem.

B. K.

Liza Dalby:
A cseresznyevirágok hölgye
(A titokzatos gésák)
Magyar Könyvklub, 357 oldal

A szerző a hetvenes években kezdett fiatal antropológusként a japán kultúrtörténettel, s ezen belül a gésákkal foglalkozni. Jó oka volt erre: egykor az édesanyja is gésa volt. A nyugati világ átlagembere leegyszerűsítve azt képzelet, hogy a gésák tulajdonképpen művelt japán prostituáltak. Van ebben némi igazság, de a helyzet ennél sokkal összetettebb. Liza Dalby elment Japánba, és nemcsak sorra látogatta a híres teaházakat, a leghíresebb gésákat, majd maga is beállt gésatanoncnak, azaz 'maiko'-nak, mert tudta: hogy amit meg akarunk ismerni, azt legjobban a gyakorlatban lehet megtapasztalni. Hallatlanul érdekes könyve egyszerre tanulmánykötet és élménybeszámoló. Olvasóját rádöbbenti, hogy az európai erkölcsök, szokások és értékrendek Japánban más helyi értéket kapnak. A szerző valószínűleg az első nem japán gésa volt, aki egy teljes évet tudott eltölteni egy gésaközösségben – de nemcsak azt írja meg, amit átél, hanem kultúrtörténeti keresztmetszet is ad, felvet társadalmi, etikai, szociológiai kérdéseket is. Szó esik benne az

étkezéstől az öltözködésig, szépitkezéstől a lakberendezésig, a művészetektől a vendéglátásig mindenről, ami a gésák életéhez hozzátartozik. Eközben hajmeresztően érdekes információkkal szolgál: ki gondolta volna, hogy az első gésák férfiak voltak s a nők csak jóval később törhettek be a nagy becsben tartott, hagyományörző mesterségbe? A szerző úgy látja, a gésaközösség élete leginkább a apácákéhoz hasonlatos: a nők élen itt is az Anya áll, aki felügyeli és vigyázza a többieket. Gésa csak az lehet, aki a 'maiko'-ként eltöltött évek során mindent megtanult, és elsa-játította legalább a művészet egyik ágát. A cseresznyevirágok hölgye azoknak tanulságos, akik nem ismerik a japán kultúrát, azoknak pedig, akik ismerni vélik, izgalmas meglepetésekkel szolgál.

N. V.

Film

**Marx József:
Szabó István**

Filmek és sorsok

Vince Kiadó, 434 oldal, 3495 Ft

Elcsépelte közhelyként szokták lelkesült könyvajánlók leírni, ám néha, mint most is, igaz: lehetetlenül érdekes olvasmány az Oscar-díjas magyar filmalkotó teljességre törő pályaképe. Az ifjabb olvasóknak kortörténeti adalékokkal bőségesen tűzdelt filmtörténetírás, a korosabaknak pedig, valamint azoknak, akik – mint jelen sorok írója is – a filmgyáron belül figyelhetők a magyar filmművészet felívelésének, majd hanyatlásának mindennapjait, adatonként ellenőrizhető krónika, jó értelemben vett szakmai pletykakönyv. Marx József nagyon tud írni, ezt már két évvel korábban az ugyanennél a kiadónál megjelentetett Jancsó-életrajza bizonyította.

Kár, nagy kár, hogy ő sem tudja elkerülni a monográfiaszerzők tipikus hibáját. Alanya középpontba állításával egyúttal minden kor- és pályatárs jelentéktelenné válik. Ez még bocsá-

atos, mert megérthető szerzői vétek volna. Ám Marx azt a főbenjáró hibát is elköveti, hogy Szabó mellett mindenkit feketére fest. Korábbi életrajzi kötetének főbb negatív figuráit (Kovács András, Nemeskürty István) átmaszíroztatja ebbe a könyvbe, s ellenszenvét újabb közszereplőkre terjeszti ki (e sorban talán szegény B. Nagy László jár a legrosszabbul). A kritikusok különben is egyetemlegesen megkapják a magukét. A szerző Szabó életművének imponálóan gazdag visszhangját tárja elélnk, mindent ismer, amit a rendezőről valaha írtak vagy csak mondtak. Marx – egyetlen kivétellel – minden kritikusnak rossz bizonyítványt oszt, Szabó Istvánból jeles osztályzatot furcsa módon csak Geszti Pál kap, a többiek mind megbuknak. Hogy az életmű mégis szemléletesen áll elélnk, az a szerző gazdag tudásának köszönhető, ám a teljes érteshez nem árt némi megelőző olvasói tudás sem. Még elgondolni is rossz, mi lenne, ha Marx József egyszer olyasvalakiról írna portrét, akit nem kedvel.

A kötet egyébként gyönyörű. A jegyzetelést ügyesen megoldó tördelés, gondos szerkesztői munka (hiba vagy tévedés szinte csak elvétve akad), a tárgyhoz illő gazdag irodalomjegyzék és pontos filmográfia emeli a filmtörténetírói munka színvonalát. Szabó István szép ajándékot kapott (legfőképpen a könyv további főlemlyítettjei szívatják kicsit a fogukat).

Kelecsényi László

Pszichológia

**Bácskai Júlia: Kalap
Pszichológia+ami belefér**
Magyar Könyvklub 2002, 334.o

Még soha nem volt 2 egyforma nap az életben – írja Bácskai Júlia pszichológus, aki színészeket, újságírókat, közművelődési szakembereket, leendő szociálpedagógusokat tanít. Az első magyar pszichoszínház megalakítója, melyben színészekkel mutatja be a mindennapok élethelyzeteit. Új, hete-

dik könyvében a hétköznapok pszichológiájával foglalkozik. Mitől működik egy párkapcsolat, egy házasság, egy család? Mit tehetünk a működésképtelen kapcsolatok túléléséért, a működők karbantartásáért? Hogyan viszonyuljunk különböző életkorú gyermekeinkhez és problémáikhoz? Könyveiben olyan helyzeteket rögzít, melyek mindenkivel megtörténnek. Szeret típusokat felállítani, a problémákat általános szinten megfogalmazni, hogy aztán válaszait is általános érvényűen fogalmazza meg. Pszichológiai praxisából kiragadott példákkal segíti – elsősorban a

szülőket és a felnőtt párkapcsolatban élőket – hogy gondjaira gyógyírt találjanak. Egyszerűen, közérthető nyelven ír, alkalmanként provokáló címadásaival igyekszik az olvasó érdeklődését ébren tartani közel háromszáz oldalon át. Mindig és mindenkit tegez. Magát egyszerűnek, természetesnek és őszintének tartja. Kétségtelenül közvetlen stílusa van. Imádgötgnőzni. Úgy véli, mindenkinek szüksége van az önisméretre, s ebben ő, mint az egészség pszichológusa közreműködhet. Szabadszóművesnek nevezi magát.

Sz.Zs.

A legnagyobb választék A LÍRA ÉS LANT RT. BOLTJAIBAN

Internet: www.lira.hu, E-mail: lira@lira.hu

FÓKUSZ KÖNYVÁRUHÁZAK

1072 Budapest, Rákóczi út 14.
Telefon: 268-1103, fax: 267-9789
4026 Debrecen, Hunyadi u. 8-10.
Telefon: 52/ 322-237, fax: 52/416-091
3530 Miskolc, Széchenyi u. 7.
Telefon/fax: 46/348-496
7621 Pécs, Jókai u. 25.
Telefon: 72/312-835, fax: 72/314-988
6720 Szeged, Tisza L. krt. 34.
Telefon/fax: 62/420-624

MINDEN AMI ZENE

**Kodály Zoltán Zeneműbolt,
Antikvárium és Hangszerbolt**
1053 Budapest, Múzeum krt. 21.
Telefon: 317-3347
Fax: 317-4932
Rózsavölgyi és Társa Zeneműbolt
1052 Budapest, Szervita tér 5.
Telefon: 318-3312, fax: 318-3500

SAKKKÖNYVÁRUHÁZAK

Infotéka Könyvesbolt
1088 Budapest, Rákóczi út 27/b
Telefon: 338-2739
Fax: 484-0842
Iskolacentrum
1051 Budapest, Október 6. u. 9.
Telefon: 332-5595, fax: 311-1876
Mediprint Orvosi Könyvesbolt
1053 Budapest, Múzeum krt. 17.
Telefon: 317-4948, fax: 484-0023
Műszaki Könyvruház
1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 9.
Telefon: 342-0353, fax: 342-1317
Technika Könyvesbolt
1114 Budapest, Bartók Béla út 15.
Telefon/fax: 466-7008

KÖNYVESBOLTOK

Apáczai Könyvesbolt
1085 Budapest, József krt. 63.
Telefon: 328-0754, fax: 328-0755
Violin Könyvesbolt
1094 Budapest, Ferenc körút 19-21.
Telefon/fax: 217-2241
3300 Eger, Bajcsy-Zs. u. 2.
Telefon: 36-517-758
Fax: 36-517-757

8640 Fonyód, Béke u. 3.

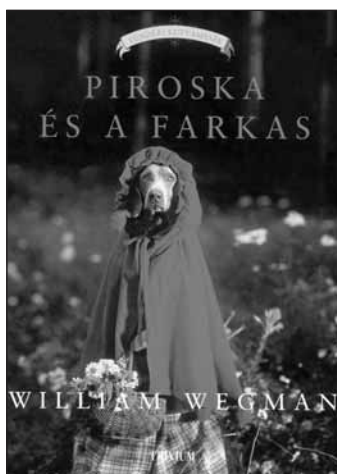
Telefon: 85-560-320
Fax: 85-560-321
9021 Győr, Arany János u. 3.
Telefon/fax: 96-319-760
Műzsák Könyvesbolt
6800 Hódmezővásárhely, Szegfű u. 8.
Telefon: 62-239-336
Arany Babel Könyvesbolt
6000 Kecskemét, Széchenyi tér 12-14.
Telefon: 76-484-454, fax: 76-505-232
Kódex Könyvesbolt
7300 Komló, Városház tér 7.
Telefon/fax: 72-482-859
KO Könyvesbolt
9730 Kőszeg, Városház u. 1.
Telefon/fax: 94-364-047
Színvápárk Bevásárlóközpont
3530 Miskolc, Bajcsy-Zs. u. 2-4.
Telefon/fax: 46-509-513, 46-509-514
Tanáruda Könyvcentrum
4400 Nyíregyháza, Bercsényi u. 1.
Telefon: 42-506-253, fax: 42-506-254
5900 Orosháza, György Vilmos tér 1.
Telefon: 68-473-315, fax: 68-418-112
2300 Ráckeve, Kossuth L. u. 12.
Telefon/fax: 24-424-855
5540 Szarvas, Kossuth u. 21/2.
Telefon: 66-214-937
Garay Könyvesbolt
7100 Szekszárd, Garay tér 14.
Telefon/fax: 74-413-469
2000 Szentendre, Fő tér 5.
Telefon/fax: 26-311-245
Babilon Könyvesház
6600 Szentes, Kossuth u. 11.
Telefon/fax: 63-318-673
**2310 Szigetszentmiklós,
Kossuth L. u. 10.**
Telefon: 24-517-670, fax: 24-517-671
KO Könyvesbolt
9700 Szombathely, Foghíj 3.
Telefon: 94-505-855, fax: 94-505-854
Corvina Könyvház
2800 Tatabánya, Kodály tér 9.
Telefon/fax: 34-321-688
Deák Könyvesbolt
2600 Vác, Széchenyi u. 31.
Telefon/fax: 27-306-543
KO Könyvesbolt
9800 Vasvár, Március 15. tér 3.
Telefon/fax: 94-370-178

FokuszOnline könyvruház – WWW.FO.HU

Öt jó könyv, meg egy a ráadás

■ Csak most tudatosult bennem, amikor végiglapoztam Pintér Lajos Békarakka című kötetét, milyen ritkán is kerül a kezembe gyerekeknek szóló verseskötet. Forgatván a kis kötet lapjait, gyönyörködtem Schéner Mihály szép, színes illusztrációiban, és ízlelgettem a költő verseinek sokféleségét, szinte dúdoltam a szabályos formájú, rímes dalokat, mondogattam előbb a gyógynövények, aztán madarak nevéből, majd családnevekből szerkesztett szabadverseket. Feltűnik itt versben történelmi régmúlt, zselici pince a közelmúltból, vasbeton lakótelep a jelenből. Verseibe költőzik gyermekkori élmény és természeti szépség. A kortárs modern líra képviselője szól e kötetben (kötettel) a gyerekekhez, remélem, a „címezettek” is örömeiket lelik a versekben.

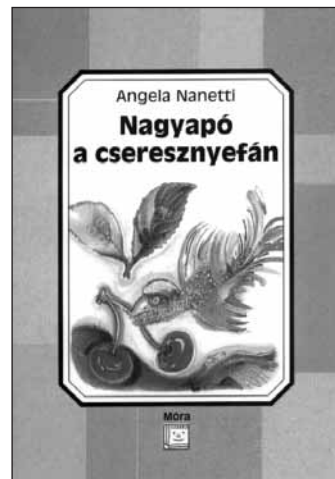
Különös, mondhatni, bizarr kis képeskönyvre akadtam a Trivium Kiadó kínálatában. Egyáltalán nem biztos, hogy a kiadó csak a gyerekeknek szánta ezt a kiadványát, hiszen a saját szememmel láttam, hogy felnőttek is felfelnevetve nézték végig a képeket. A mesét, amelynek feldolgozását adja a kötet, mindenki ismeri, hiszen az a Piroska és a farkas. A könyv nem a szövegtől, hanem a benne látható fotóktól különös. A szerző, aki ismert és elismert

fotóművész, kutyákkal (szerepelt weimári vizsláival) „játsszatja el” a klasszikus történetet. Az ötlet persze azoknál számíthat tetszésre, akik már ismerik az eredeti Grimm-mesét, és nem idegenkednek a hagyománytól eltérő, szokatlan művészi megoldásoktól. (Tündéri kutyamesék)

Az előzőekben bemutatott mesekönyvnek éppen az elmentéte Bálint Ágnesnek a Labdarózsa lámpája című kötet, amely az előző számunkban ismertetett Labdarózásának a folytatása. E kedves és hagyományosnak mondható történet sor szereplői gyerekek és valóságos állatok, akik egy mesebeli kertben játszanak, azaz szórakoznak és ismerkednek a világgal. Békés, harmonikus miliőben sorjáznak az események, miközben egymást váltják az évszakok. Bálint Ágnes meséi és Reich Károly jellegzetes, színes rajzai meghitt nyugalmat, derűt árasztanak, elsősorban érzelmileg nevelik a kis olvasókat.

Nagyobbaknak, azaz a tíz év körülieknek ajánlom (mindegyiknek) Angela Nanetti olasz írónőnek Az én könyvtáram sorozatban megjelent gyerekkönyvét. A mű főszereplője, s egyben narrátora (vagyis mesélője) egy tízéves fiú, Tonino. Órára, szüleiről, nagyszüleiről, az iskoláról, de elsősorban az anyai nagyapjáról szól ez a holdvidám, hol szomorú, végsősoron mélységesen őszinte és elgondolkodtató történet. Ottaviano, „a vidéki nagyapa” egy cseresznyefát ültetett el a veteményeskertben, még akkor, amikor Tonino édesanyja megszületett. A cseresznyefa és a kislány együtt nőttek, és ugyanazt a nevet viselték: Felice, vagyis Boldogság. Csodálatos volt a cseresznyefa és nem mindennapi ember volt a nagyapó. A kisfiú tőle tanult meg fára mászni, tőle tudta meg, hogy a növények érző lények, és hogy egy Alfonsina

nevű liba családtag lehet. Sok minden történik ebben a kintűn regényben, a cselekmény minden szálát itt nem tudom kibogozni, csupán annyit árulok el: Felice, a cseresznyefa nagy veszélybe kerül, a nagyapja persze megpróbálja megmenteni. Azután, hogy az öreg meghal, a feladat Toninóra marad... (A fordítás Székely Éva munkája. Az illusztrációkat Lipták György rajzolta.)

Kár, hogy nem előbb olvastam Louis Sachar újonnan megjelent regényét, melynek címe David nem hagyja magát, mert megjósoltam volna, hogy sikeres listás lesz. Igaz, a szerző ismeretében ilyen jóslásokba bocsátkozni nem nagy kunszt, a többi magyarul napvilágot látott regénye is kivétel nélkül bestseller lett: a Stanley, a szerencse fia, a Bradley, az osztály réme és a Laura titkos társasága. David is vagány szeretne lenni, mint az osztály menő srácai, ezért velük tart, amikor elrabolják egy különös idős hölgy kigyófejes botját.

Jóllehet csupán passzív szereplője a korántsem jópofa heccnek, őt éri a haverja által boszorkánynak nevezett Mr. Bayfield átka: „A doppelgängered kéröddzön a lelkedet!” Ezt követően szegény Davidnek semmi sem sikerül, folyton kínos helyzetekbe kerül. Úgy érzi, az átok megfogant (különösen, hogy fogalma sincs arról, mi az a doppelgänger). Céltáblájává válik a magukat nagymenőknek tartó fiúknak, s ráadásul abban sem bízik, hogy összejön egy randvú az osztály legcsinosabb lányával. Szerencsére új (rendes) barátokra tesz szert, akik segítenek neki, hogy kievickéljen ebből a helyzetből.

Öt jó könyv után jöjjön a ráadás, hatodiknak a Szerelmes kamaszok, azért ebben a rovatban, mert meggyőződésem, hogy a Tök jó könyvek sorozatot a nagyobb kamaszok is olvassák, mint ahogy kifejezetten „felnőtt irodalmat” is fogyasztanak a mindent olvasó gyerekek. (Ugyan miért ne?) A napjainkban (2001-ben) játszódó történet Balog Ágiról szól, aki már leérettsgizett és túl van a főiskolai felvételi vizsgán is, ami remek, de éppen most (a regény elején) jelenti be neki a szerelme, Balázs, hogy a szülei vel őt évre Mexikóba megy. Regénykezdetnek (de csakis annak!) nem rossz. Bátran állítom a folytatás sem rossz, sőt. Babay Bernadett újabb könyve hasonlóan kellemes olvasmány, remekül megformált ifjú és idősebb szereplőkkel, mint amilyen a Rasz kamaszok volt.

Pintér Lajos: Békarakka. Holnap Kiadó. 67 old., 1000 Ft; William Wegman: Piroska és a farkas. Trivium Kiadó.; Bálint Ágnes: Labdarózsa lámpája. Holnap Kiadó. 110 old., 1590 Ft; Angela Nanetti: Nagyapó a cseresznyefán. Móra Kiadó, 120 old., 1280 Ft; Louis Sachar: David nem hagyja magát. Animus Kiadó. 212 old., 1390 Ft; Babay Bernadett: Szerelmes kamaszok. Ciceró Könyvstúdió. 124 old., 980 Ft

(Csokonai)

Nagy Olga-Vöő Gabriella
Havasok mesemondója
Jakab István meséi
3500 Ft

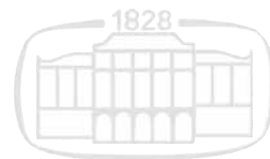
Feuer Mária
A firka lélektana
1850 Ft

Herczeg Gyula
Olasz leíró nyelvtan
Változatlan lenyomat
3700 Ft

Cicero
Az állam
1680 Ft

Juhász József
Hidrogeológia
6900 Ft

AKADÉMIAI KIADÓ
www.akkrt.hu
E-mail: custservice@akkrt.hu

KJK KERSZÖV

Jogi és Üzleti Kiadó Kft.
www.complex.hu
E-mail: complex@kjk-kerszov.hu

CD EU Jogtár
Új Complex CD Jogtár kiegészítés
17 920 Ft

Iratmintatár 2002
Munkajog
Kiegészítő CD-vel
Iratmintatár sorozat
3920 Ft

Philip Kotler
Marketing menedzsment
4905 Ft

Kincses Ildikó – Kántás Péter
A szabálysértési jog
4704 Ft

Barinkai Zsuzsanna – Herczeg Mária
– Lovas Zsuzsanna – Neményi Eszter – Rónaszéki Katalin
Együtt vagy külön
Maradjunk együtt vagy váljunk el?
3920 Ft

Önkormányzatok által kezelt adók iratmintatára
Iratmintatár sorozat
5040 Ft

Kereskedelmi partnereink mellett egyéni vásárlókat is várunk!

Az Akadémiai Kiadó és a KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. teljes választékán túl még számos más kiadó kiadványai is megvásárolhatók nálunk.

Látogasson el webáruházunkba: www.szakkonyv.hu

1033 Budapest, Szentendrei út 89–93. Nyitva tartás: hétfő–csütörtök: 8–16 óráig, péntek: 8–13 óráig.

Telefon: 388-7558, 437-2407, 437-2443. Fax: 437-2442. E-mail: wknagyker@kjk-kerszov.hu

Megjelent könyvek

2002. május 31. – június 13.

600 idézet a szeretetről. Kheiron '97.
ISBN: 963-85949-7-7 fűzött: 525 Ft

A

A csodálatos kutyák! Különös kutyatörténetek. Saxum.
ISBN: 963-9308-41-2 költött: 1800 Ft

A diszciplínák művelése. 9. Művészetek. MTA. (Magyarország az ezredfordulón. XIV., Tudománypolitika)
ISBN: 963-508-347-5 fűzött: 100 Ft

A diszciplínák művelése. 12. Agrártudomány. MTA. (Magyarország az ezredfordulón. XIV., Tudománypolitika)
ISBN: 963-508-351-3 fűzött: 100 Ft

A diszciplínák művelése. 14. Földtudomány. MTA. (Magyarország az ezredfordulón. XIV., Tudománypolitika)
ISBN: 963-508-349-1 fűzött: 100 Ft

A diszciplínák művelése. 16. Informatika. MTA. (Magyarország az ezredfordulón. XIV., Tudománypolitika)
ISBN: 963-508-351-3 fűzött: 100 Ft

Agrippa von Nettesheim, Henricus Cornelius – Erasmus, Desiderius: Kétcárú orvostudomány. Kalligram.
ISBN: 963-7149-463-1 fűzött: 1200 Ft

Agyafúrt számrejtvények: 7–9 éveseknek. Tessloff és Babilon.
ISBN: 963-9182-69-9 fűzött: 350 Ft

Agyafúrt számrejtvények: 9–11 éveseknek. Tessloff és Babilon.
ISBN: 963-9182-70-2 fűzött: 350 Ft

A honfoglalástól Mohácsig. Millenniumi visszaillesztés a délvidéki magyar kultúra első félezedéjére. Novi Sad, Jugoszláviai Magyar Művelődési Társaság. (A Jugoszláviai Magyar Művelődési Társaság kiskönyvtára. Művelődés- és helytörténet.)
ISBN: 963-00-9480-0 költött: 1450 Ft

Ajtony Árpád: Miért ilyen későn? 1969–1972. Orpheusz.
ISBN: 963-9377-15-5 fűzött: 1500 Ft

A kilenc intés. Régi kínai históriás elbeszélés. Szerzői kiad.
ISBN: 963-440-961-3 fűzött: 1167 Ft

Akitől ellopták az időt. Szerb Antal emlékezete. 2. bőv. kiad., Kairosz.
ISBN: 963-9406-71-6 fűzött: 3800 Ft

A Magyar Királyi Állami Felső Értékelési Ipariskola szünidei felvételei, 1912–1942. Repr. kiad. Terc.
ISBN: 963-00-9480-0 költött: 8900 Ft

A magyarországi Duna-völgy területfejlesztési kérdései. (1. köt.) MTA. (Ma-

gyarország az ezredfordulón: stratégiai kutatások a Magyar Tudományos Akadémián. IV. A területfejlesztési program tudományos alapozása)
ISBN: 963-508-338-6 fűzött:

A magyarországi Duna-völgy területfejlesztési kérdései. (2. köt.) MTA. (Magyarország az ezredfordulón: stratégiai kutatások a Magyar Tudományos Akadémián. IV. A területfejlesztési program tudományos alapozása)
ISBN: 963-508-339-4 fűzött:

A második nyilvánosság. XX. századi magyar művelődés. Enciklopédia. (Művészeti világ)
ISBN: 963-8477-62-8 fűzött: 2900 Ft

Ambrose, Stephen E.: D nap, 1994. június 6. A partraszállás története. Gabo.
ISBN: 963-9421-19-7 költött: 3500 Ft

A perverzio méltósága. Kalligram.
ISBN: 963-7149-475-5 fűzött: 1300 Ft

Aristophanész: Arisztophanész vigjátékai. Osiris. (Osiris klasszikusok)
ISBN: 963-9393-68-1 fűzött: 1490 Ft

Arthus-Bertrand, Yann – Trotereau, Janine: Görögország madártávlatból. Glória.
ISBN: 963-9283-42-8 költött: 7980 Ft

Asimov, Isaac: Teljes Alapítvány, Birodalom, Robot univerzuma. 1. köt. Szukits.
ISBN: 963-9393-40-1 költött: 3500 Ft

Asimov, Isaac: Teljes Alapítvány, Birodalom, Robot univerzuma. 2. köt. Szukits
ISBN: 963-9441-03-1 költött: 3700 Ft

B

Baán Tibor: Szentély. Versek. Orpheusz. (Orpheusz könyvek)
ISBN: 963-9377-23-6 fűzött: 1000 Ft

Bächer Iván: Haláltánc. Családtörténetek. Göncöl.
ISBN: 963-9183-35-0 költött: 1890 Ft

Balázs Béla Stúdió, 1961–2001. BBS-E K.: Orpheusz.
ISBN: 963-9377-20-1 fűzött: 2100 Ft

Balázsovics Mihály: Levelek a Hegyoldalból. Regény. Új Kézirat: Széphalom Kvműhely.
ISBN: 963-9373-22-2 fűzött: 1600 Ft

Bánosi György – Veresegyházi Béla: Külföldi uralkodók. [176–1900]. Anno.
ISBN: 963-375-143-8 költött: 525 Ft

Barankovics István: Demokrácia, egyház, szabadság. Szt. István Társ.
ISBN: 963-361-351-5 fűzött: 980 Ft

Bárdos András: Mit szól hozzánk? Kép-

zőműv. K.
ISBN: 963-336-882-0 fűzött: 1990 Ft

Bárnokfő Zsolt: A kommunikáció könyve. Flaccus.
ISBN: 963-9412-10-4 fűzött: 1490 Ft

Bastian, Hans-Werner: Halogénvilágítás a lakásban. Cser K. (Csináld magad)
ISBN: 963-9327-95-6 fűzött: 1698 Ft

Bauman, Zygmunt: Globalizáció. A társadalmi következmények. Szukits Kv. (A XXI. század kérdései)
ISBN: 963-9393-68-1 fűzött: 1490 Ft

Bayer Zsolt: Tündéremető és egyéb novellák. Kairosz.
ISBN: 963-9406-64-3 fűzött: 2600 Ft

Beke Albert: Márai Sándor a magyarságról és a zsidóságról. Szenci Molnár Társ.
ISBN: 963-250-062-8 fűzött: 1900 Ft

Békési Zsolt Csaba: Száz régi magyar ének. Kairosz.
ISBN: 963-9406-57-0 költött: 3800 Ft

Beniczky Péter: Gyémánt hasad vértül. Válogatott magyar és szlovák versek. Liliium Aurum.
ISBN: 963-8062-109-8 költött: 920 Ft

Benkő Levente: Bűn volt a szó. Dokumentumriport erdélyi pokoljárásról, Moyses Márton egyszemélyes forradalmáról. Sepsiszentgyörgy, Charta.
ISBN: 963-8326-05-2 fűzött: 1800 Ft

Bihari Péter: A németek. 2000 év Európa küszöbén. Műszaki Kvk.
ISBN: 963-16-2762-4 fűzött: 2540 Ft

Bihon Tibor: A halálontúli király. Fantasztikus játékkönyv. Cherubion. (Harcos képlet 44.)
ISBN: 963-9346-53-5 fűzött: 798 Ft

Biri Magdolna: Lélekveszélyben. Szerzői kiad.
ISBN: 963-44-0843-5 költött: 2987 Ft

Bocsák Miklós – Imre Mátyás: Kivégzés. [Simon Tibor élete és halála]. Szerzők.
ISBN: 963-440-896-6 költött: 2480 Ft

Bódi Zsuzsanna: Magyarországi cigány mesterségek. Cigány Népművészek Orsz. Egyes.
ISBN: 963-03-5119-6 fűzött: 933 Ft

Bodonyi László – Walter Béla: Gól volt, gól nem volt... Mesés beszélgetések a fociról. Media Nox.
ISBN: 963-96214-4-3 fűzött: 1690 Ft

Bodor Béla: Ragtime a Várnószó Barommal. Versek a huszadik századból. Orpheusz.
ISBN: 963-9377-24-4 fűzött: 1300 Ft

Bognár Cecil. OPKM: XII. Ker. Ped. Szolg. Közp. (Tudós tanárok, tanár tudósok)
ISBN: 963-9315-37-0 fűzött: 500 Ft

Börsök Mária – Kopátsy Sándor: Szerencsés ember. Börsök Mária kérdezi Kopátsy Sándort. CET Belvárosi Kvk.
ISBN: 963-9114-59-6 fűzött: 1500 Ft

Boros Géza: Statuenpark. Oberbürgermeisteramt der Stadt Budapest. (A mi Budapestünk)
ISBN: 963-9170-45-3 fűzött: 600 Ft

Boros Géza: Statue park. Municipality of Budapest, Office of the Mayor, (A mi Budapestünk)
ISBN: 963-9170-44-5 fűzött: 600 Ft

Boros Géza: Szoborpark. Városháza. (A mi Budapestünk)
ISBN: 963-9170-43-7 fűzött: 400 Ft

Boros György. Interart Stúdió. (Fénykép-tár 22.)
ISBN: 963-8035-91-9 fűzött: 2000 Ft

Bozai Ágota: Tranzit glória. M. Kvk. Klub.
ISBN: 963-547-633-7 fűzött: 1870 Ft

Bozsik Péter: Csantavéri Orlandó. Regény. Pufi Pressz (Abakusz könyvek)
ISBN: 963-202-220-3 fűzött: 2000 Ft

Brown, Maria: A hiszégő. W. Stoker: Lícium-art.
ISBN: 963-86125-4-1 fűzött: 848 Ft

Brüssing, Marianne: Krepp-papír állatok és díszek. Cser K. (Színes ötletek 2002/46.)
ISBN: 963-9445-06-1 fűzött: 598 Ft

Budai Zoltán – Budai Ákos: Horvátország és a szlovén tengerpart. 4. átd. és bőv. kiad., Ketzal Kft. (Magyar szemmel [1.])
ISBN: 963-202-296-3 fűzött: 1980 Ft

Bukrejev, Anatolij – DeWalt, Gary Weston: Hegyi örület. Az 1996-os Mont Everest-i tragédia más szemzőgből. Park. (Veszélyes övezet)
ISBN: 963-530-543-5 költött: 2980 Ft

Buza Péter: Túlpárti látomás. Séta az időben, a budai Duna-soron. Városháza.
ISBN: 963-9170-46-1 költött: 2500 Ft

C

Carter, Mildred – Weber, Tammy: Öngyógyítás testmasszázsval. Átd., bőv. kiad. Gold Book.
ISBN: 963-9248-72-X fűzött: 1690 Ft

Celko, Joe: SQL felsőfokon. Kiskapu.
ISBN: 963-9301-20-5 fűzött: 4900 Ft

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

Kedves Olvasónk!

Azt javasoljuk Önnek: fizessen elő lapunkra! Sokféle terjesztési módszert kipróbáltunk, és meg kellett állapítanunk, hogy egyik sem vetekszik az előfizetés módszerével.

A Könyvhetet megrendelheti a szerkesztőség címén:

1114 Budapest, Hamzsabégi út 31. levélben vagy az itt található kitöltött, kivágott megrendelőszelvényen, vagy faxon a 466-0703 telefonszámon.

MEGRENDELÉS

Megrendelem a Könyvhetet 1 évre 2880 Ft előfizetési díjért. Kérem, küldjenek postai csekket az előfizetési díj befizetéséhez.

NÉV.....

CÍM.....

.....

Magyar Könyvgyűjtő

A régi könyvek és az antikvitások kedvelőinek.

Kizárólag előfizetőknek!

Előfizetési díj 2002. évre (10 szám) 4400 Ft.

Megrendelhető a szerkesztőségben:

1114 Budapest, Hamzsabégi út 31.

Telefon/fax: 466-0703

MEGRENDELÉS

Igen, szeretnék tájékozott lenni a régiségek világában, emiatt megrendelem a Magyar Könyvgyűjtő c. újságot a 2002. évre (10 lapszám) 4400 Ft előfizetési díjért.

Kérem küldjenek belföldi postautalványt és számlát az előfizetési díj befizetéséhez.

NÉV .....

CÍM .....

